

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om handel med utsäde

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny lag om handel med utsäde med vilken den gällande lagen om handel med utsäde upphävs.

Den gällande lagen om handel med utsäde stiftades när Finland anslöt sig till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet varvid lagen, frånsett vissa undantagsarrangemang, harmoniserades med Europeiska gemenskapens (EG) lagstiftning om utsäde. Undantagsbestämmelsernas giltighetstid upphörde vid slutet av 1996 varefter de ändringar i lagen om handel med utsäde som föranletts av att giltighetstiden för undantagen upphört har gjorts för ett år i taget. I Europeiska gemenskapens direktiv om utsäde har i december 1998 gjorts omfattande ändringar i fråga om produktion och marknadsföring av utsäde för att främja utsädesvarans fria rörlighet och för att förtydliga och modernisera lagstiftningen.

Propositionens syfte är att genomföra ändringarna i Europeiska gemenskapens direktiv om utsäde. Avsikten är att samtidigt revidera och modernisera lagstiftningen om handel med utsäde med beaktande av livsmedelsökonomins och utsädesbranschens nationella utvecklingsmål, de förändringsbehov som kommit fram i praktiken samt ändringar i den allmänna lagstiftningen, exempelvis krav som förorsakas av grundlagsreformen.

Enligt lagförslaget grundar sig marknadsföringen av utsäde på ett certifieringssystem, vilket är en viktig metod för att genomföra lagstiftningens mål. I propositionen föreslås att det på samma sätt som i den gällande lagstiftningen i regel endast skall vara tillåtet att marknadsföra certifierat utsäde vars äkt- och kvalitet har fastställts av en myndighet. Det skall endast vara tillåtet att avvika

från certifieringskravet i de fall som uttryckligen bestäms i lagen.

Lagen föreslås få bestämmelser om utsäde av sorter som modifierats genetiskt. Enligt förslaget får sådant utsäde endast produceras och marknadsföras om nödvändiga undersökningar och andra åtgärder för att konstatera skadliga verkningar för människor och miljö har utförts.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om bedrivande av sådan verksamhet som hör till lagstiftningens tillämpningsområde och bestämmelserna om system för tillsyn, tvångsmedel och påföljder skall ändras jämfört med den gällande lagen. Syftet med ändringarna är att modernisera bestämmelserna, klargöra tillsynssystemet och effektivisera systemen. För att främja laglydigheten föreslås det att anmälningsförfarandet i samband med förpackningen av utsäde ändras till ett tillståndsförfarande. I avsikt att effektivisera systemet för tvångsmedel och påföljder föreslås bland annat att möjligheterna att förbjuda marknadsföring av utsädespartier som strider mot bestämmelserna utvidgas. Dessutom föreslås att lagens straffbestämmelser ändras och att tillsynsmyndigheterna får möjlighet att under vissa förutsättningar ge en skriftlig anmärkning om brott mot lagstiftningen. I lagen skall fortsättningsvis ingå också ett strikt ansvar för säljaren av utsäde för det utsäde han säljer. Lagstiftningens myndighetsorganisation kvarstår oförändrad och kontrollcentralen för växtproduktion skall fortsättningsvis verka som huvudansvarig tillsyns- och certifieringsmyndighet.

I propositionen föreslås att bestämmelser på lägre nivå än lag i regel utfärdas av jord- och skogsbruksministeriet genom förordningar, i praktiken främst i form av författ-

ningar grupperade som hittills enligt växtart. möjligt efter det att den har antagits och bli-
Lagen avses träda i kraft så snart som vit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	5
2.1 Produktion och handel med utsäde	5
2.2 Lagstiftning och praxis	5
Lagstiftning om handel med utsäde	5
Paxis	6
Övrig lagstiftning	7
2.3 Europeiska gemenskapens lagstiftning	7
Utsädesdirektiv	7
Ändringar av utsädesdirektiven	8
Danmark och Sverige	9
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	10
3.1. Mål och medel	10
3.2. De viktigaste förslagen	11
4. Propositionens verkningar	12
4.1. Verkningar i fråga om organisation och personal	12
4.2. Ekonomiska verkningar	12
5. Beredningen av propositionen	13
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	13
DETALJMOTIVERING	13
1. Lagförslaget	13
1 kap. Allmänna bestämmelser	13
2 kap. Marknadsföring av utsäde	14
3 kap. Bedrivande av verksamhet	17
4 kap. Myndigheter	18
5 kap. Kontroll och tillsyn	19
6 kap. Administrativa tvångsmedel	20
7 kap. Särskilda bestämmelser	21
2. Andra bestämmelser	23
3. Ikraftträdande	23
LAGFÖRSLAG	
Lag om handel med utsäde	24

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Liberaliseringen av världshandeln och övergången till Europeiska Unionens (EU) inre marknad, har snabbt ändrat omvärlden för jordbruket och livsmedelskedjan i Finland. I framtiden kommer livsmedlens kvalitet och säkerhet samt säkerställandet och utvecklandet av livsmedelsproduktionens verksamhetsförutsättningar och konkurrenskraft att vara centrala nationella mål. Utvecklingen inom utsädesbranschen är fast förankrad i det finländska jordbrukets och den finländska livsmedelsindustrins utvecklingsmöjligheter och utvecklingsmål. Det är särskilt fråga om utvecklandet av växtproduktionen och utsädesproduktionen som ligger till grund för den.

Den inhemska livsmedels- och foderindustrin producerar internationellt konkurrenskraftiga livsmedel och produkter av god kvalitet. Grundförutsättningen för denna produktion är tillgången på förstklassiga råvaror. Tryggheten av tillgången på råvaror och en lyckad djur- och växtproduktion baserar sig på högklassiga produktionsinsatser. Produktionen av råvaror i tillräckligt stor mängd och av tillräckligt god kvalitet utgår från utsäde som till sin sort är känt och äkta, grobart, tillräckligt tungt, rent från sjukdomar och ogräsfrön och är lämpligt för vårt lands förhållanden. För att säkerställa slutproduktens kvalitet skall produktionskedjan och kontrollen av den vara utan luckor och spårbar och säkerställandet av kvaliteten och ansvaret för produkternas kvalitet skall betonas i samtliga skeden från primärproduktion till konsument. På detta kvalitets- och kedjetänkande grundar sig Finlands nationella kvalitetsstrategi för livsmedelsekonomin till vilken alla parter inom livsmedelsproduktionen har förbundit sig enligt målen för regeringsprogrammet och som nationellt har valts till en central metod att säkerställa kvaliteten av finländska livsmedel och för att främja konkurrenskraften hos den inhemska livsmedelsproduktionen. I konkurrensfaktorerna betonas kvalitet och kvalitetssäkring som ett tilläggsvärde.

De europeiska livsmedelssäkerhetskriserna har visat att riskerna i samband med livsmedelsproduktionen bör kunna hanteras särskilt i primärproduktionen på nivån för produk-

tionsinsatser inom jordbruket. Produktionsinsatserna har en mycket strategisk betydelse vid säkerställandet av livsmedelskvaliteten och -säkerheten, eftersom verkningarna är omfattande om en skada inträffar. Detta har man redan länge känt till i Finland och produktionen, marknadsföringen och kvalitetskontrollen av produktionsinsatser inom jordbruket har reglerats i vårt land redan innan Finland anslöt sig till Europeiska unionen. Också under medlemskapet har Finland lyckats bibehålla den höga kvalitetsnivån för produktionsinsatser, exempelvis foder, förökningsmaterial för växtproduktion, bekämpningsmedel och gödsel. Kvalitetsarbetet har betonat ett långsiktigt och aktivt tillvägagångssätt samt förebyggande åtgärder i början av livsmedelskedjan. Viktiga principer i lagstiftningen har varit olika system för kvalitetsklasser och godkännande, inspektions- och tillsynssystem för säkerställande av kvalitet, lämnande av uppgifter om produkter till köparen samt säljarens strikta ansvar för produkternas kvalitet. Dessa principer betonas allt mer också inom gemenskapen. Förutom odlarens rättsskydd betonas konsumentskyddsfrågor och beaktandet av konsumentens förväntningar.

Frågor som gäller användning av bio- och genteknik inom jordbruket och livsmedelsekonomin är för närvarande mycket aktuella. Användningen av gentekniska metoder i växtproduktionen är en viktig praktisk fråga särskilt när det gäller utsäde och Europeiska gemenskapen (EG) har också genom att utveckla sin lagstiftning försökt finna lösningar på problem i samband med ibruktagningen av nya tekniker. Utvecklingen och tillämpningen av gentekniken har lett till att genetiskt modifierade sorter (GM-sorter) av utsäde redan har kommit ut på marknaden. I USA har under de senaste åren odlats växtsorter av soja, majs och bomull vilkas skörd i viss mån har importerats också till den europeiska marknaden. EG har enligt rådets direktiv om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön (90/220/EEG) tagit ställning till ifrågasvarande sorters införande på gemenskapsmarknaden.

Enligt gemenskapens utsädeslagstiftning kan genetiskt förädlade sorter marknadsföras om deras utsättning bland människor och/eller djur inte medför någon skada. Om an-

vändning av genteknik skall dock informeras genom behörig utmärkning. För tillfället är vissa GM-sorter godkända på gemenskapsnivå. Efter gemenskapens godkännande skall medlemsstaterna besluta om beviljande av marknadsföringstillstånd, vilket förutsätter gemenskapens samtycke. Innan samtycke beviljas, skall den genetiskt modifierade sorten godkännas för upptagande i den nationella sortlistan, varefter den kan godkännas för upptagande i EG:s gemensamma sortlista för odlingsväxter.

I den finländska nationella sortlistan finns inga GM-sorter. Hittills har sådana sorter inte heller förekommit i Finland i sortprover och inga ansökningar om godkännande för upptagande i sortlistan har lämnats in. Som utgångspunkt för bedömningen i Finland har hållits den så kallade principen för trygg användning, enligt vilken marknadsföringstillstånd får beviljas för genetiskt modifierade sorter endast om dess användning i livsmedel och foder vetenskapligt har kunnat bevisas vara trygg för människor och djur. Slutprodukternas trygghet har betydelse vid trygghetsbedömningen.

Ovan nämnda strategiska frågor och utgångspunkter har beaktats vid beredningen av lagförslaget som ingår i propositionen.

2. Nuläge

2.1 Produktion och handel med utsäde

Växtproduktionen utgår från odling av förädlade sorter som är anpassade till produktionsområdets växt- och klimatförhållanden. De spannmålssorter som odlas i vårt land är till största delen förädlade i hemlandet. Vallväxter som förädlats utomlands har under de senaste åren blivit vanligare i vallutsädesproduktionen. Sorterna av trädgårdsväxter och gräsmattsväxter är för det mesta utländska.

Förutsättningen för en lyckad växtproduktion är att det utsäde som används till sådd är känt i fråga om sorten, har rätt benämning och är sortrent. Utsädet skall också fylla fastställda minimikrav för bruksvärdet bland annat i fråga om grobarhet och renhet.

Utsädesproduktionens och -marknadernas omfattning påverkas av många faktorer, exempelvis växtproduktionens omfattning, väderleksförhållandena under växtperioden, utbudet av nya sorter och särskilt priset på köpt utsäde. Odlaren kan i stället för att kö-

pa utsäde få det utsäde han behöver också genom att iordningställa en del av den skörd han producerat till utsäde. Det utsäde som förekommer i utsädeshandeln produceras i allmänhet så att fröaffären ingår ett avtal med odlaren om produktion av utsäde. I avtalet fastställs odlingsorten, utsädets kvalitetsklass och omfattningen av produktionen. Iordningställandet av skörden till utsäde sköts antingen av odlaren eller av fröaffärens packeri där utsädet förpackas i minutförsäljningsförpackningar. En del av odlarna packar själva det utsäde de producerat och marknadsför det direkt eller via en fröaffär. Denna andel utgör cirka 40 procent av allt certifierat utsäde.

Utsädesproduktionen var som störst i slutet av 1980-talet, då den granskade arealen för utsädesproduktion var nästan 90 000 hektar. Produktionsarealen för utsäde minskade i början av 1990-talet ända fram till 1992 varvid den officiellt granskade produktionsarealen endast var 21 000 hektar. Under de senaste åren har efterfrågan på certifierat utsäde ökat och detta har också ökat den odlingsgranskade arealen för utsädesproduktion. Under 1999 granskades sammanlagt 42 800 hektar, varav andelen spannmål var 31 800 hektar.

Vid odling av spannmålsväxter var andelen köpt utsäde av det utsäde som användes för sådd i slutet av 1980-talet nästan 60 procent och mängden cirka 120 miljoner kilo. Mängden utsäde i utsädeshandeln har numera minskat till 50-60 miljoner kilo. För tillfället är andelen certifierat utsäde cirka 30 procent av allt utsäde som används.

Merparten av det utsäde som används vid odling av vallväxter, 2-3 miljoner kilo, är certifierat utsäde som producerats i hemlandet. Det utsäde som används för gräsmattor importerar för det mesta från utlandet. Av det utsäde som 1999 användes för odling av potatis var 25 procent, dvs. cirka 22 miljoner kilo certifierat utsäde. Det är i praktiken inte möjligt eller ändamålsenligt att i Finland producera utsäde av sorter som används vid odling av trädgårdsväxter. Därför måste det utsäde som behövs skaffas utomlands, närmast i andra EU-medlemsstater.

2.2 Lagstiftning och praxis

Lagstiftning om handel med utsäde

Lagen om handel med utsäde (233/1993),

som reglerar utsädeshandeln, har varit i kraft sedan 1993 och den har ändrats 1996, 1997, 1998 och 1999. Den gällande lagen om handel med utsäde stiftades när Finland anslöt sig till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet varvid lagen, frånsett vissa undantagsarrangemang, harmoniserades med EG:s utsädeslagstiftning. Undantagsarrangemangen gällde en övergångsperiod på fyra år som upphörde vid slutet av 1996 under vilken Finland skulle anpassa sitt utsädesproduktionssystem för spannmål och vallväxter till gemenskapens utsädesproduktionssystem. Enligt undantagen fick Finland producera och marknadsföra utsäde av en handelsutsädesklass vars grobarhetskrav var lägre än vad som bestämdes i direktiven. Dessutom tilläts i produktionen av certifierat spannmålsutsäde ett antal generationer som avvek från direktivet. Efter att övergångsperioden upphört harmoniserades Finlands lag om handel med utsäde med EG:s system, dock så att riksdagen har godkänt ändringarna av 3 och 4 § lagen om handel med utsäde som temporära för ett år i taget.

Med stöd av lagen om handel med utsäde har jord- och skogsbruksministeriet meddelat beslut om produktion, certifiering och saluförande av spannmålsväxter, vall- och foderväxter, sättpotatis, sockerbeta, olje- och fiberväxter och grönsaker, sortlista över växtsorter, marknadsföring av växtsorter, publicering av kontrollresultat för utsäde, bestående märkning av uppgifter som meddelas på förpackningen av utsädespartier av spannmålsväxter, tillsyn av utsädeshandeln, offentliggörande av resultaten av tillsynen och om utförandet av odlingsgranskningar (jord- och skogsbruksministeriets föreskriftssamling nr 22/1994, 23/1994, 24/1994, 64/1994, 36/1994, 58/1994, 21/1994, 73/1998, 75/1998, 76/1998, 78/1998 och 45/99 inklusive ändringar).

Enligt lagen om handel med utsäde får utsäde av de viktigaste odlingsväxterna endast saluföras som certifierat. Med certifikatsäde avses ett handelsparti av utsäde som officiellt har certifierats, vars försäljningsemballage har förslutits officiellt och försetts med garantibevis efter att det vid granskningen av utsädesodlingen och kontrollen av ett officiellt prov på det iordningställda partiet har konstaterats att utsädespartiet är korrekt identifierat och sortrent och att det uppfyller kvalitetskraven. Jord- och skogsbruksministeriet för en lista över de

sorter av de viktigaste växtarterna som kan odlas på ett ändamålsenligt sätt i vårt land. Utsäde av de arter och sorter som tas upp i listan får i regel marknadsföras endast som certifierat. Det utsäde som marknadsförs skall dessutom uppfylla de förpacknings- och märkningskrav som gäller bland annat utsädets garantibevis. En näringsidkare eller odlare som bedriver förpackande, marknadsföring, import eller export av utsäde av de viktigaste växtarterna, skall göra en skriftlig anmälan om sin verksamhet till kontrollcentralen för växtproduktion samt över sin verksamhet föra ett register som behövs för tillsyn. Utsädets iordningställare, förpackare och importör har ett så kallat strikt ansvar för det utsäde de sålt.

Praxis

Kontrollcentralen för växtproduktion, som sköter den officiella granskningen av allt utsäde som är avsett för offentlig försäljning, handhar kontrollen och tillsynen i samband med verkställandet av lagen om handel med utsäde. Kontrollen utförs som odlingsgranskning, laboratoriegranskning av prov av utsädespartiet samt vid högre kvalitetsklasser också som försöksfältgranskning av prov. Utländskt utsäde har i praktiken godkänts till försäljning utgående från kontrollbevis från utländska kontrollinrättningar.

Produktionsperioden för utsäde börjar den 1 juli och upphör den 30 juni följande år, vilket datum också är den sista giltighetsdagen för garantibeviset. Tillsynen över produktionen av certifikatsäde börjar redan före växtperioden när en anmälan om odlingsgranskning över en odling avsedd för certifikatsäde görs upp för kontrollcentralen för växtproduktion. Under växtperioden utför en inspektör som utbildats och auktoriserats av kontrollcentralen en officiell odlingsgranskning av utsädesodlingen. Vid produktionen skall följas kontrollcentralens anvisningar, vilka grundar sig på jord- och skogsbruksministeriets beslut och på internationella metoder. Från partier som används som stamutsäde sås på kontrollcentralens åkrar provrutor från vilka stamutsädets äkthet säkerställs. Efter skörden tar en av kontrollcentralen utbildad och auktoriserad officiell provtagare ett representativt prov av partiet, från vilket utsädespartiets kvalitetsegenskaper fastställs i kontrollcentralens laboratorium. Provet kan också tas med en

automatisk provtagare. Vid provtagandet och laboratoriegranskningen följs Internationella Frökontrollorganisationens (ISTA) regler och kvalitetssystem. Utsädespartiet certifieras och garantibevisen trycks om alla kvalitetskrav för utsädes äkthet och kvalitet uppfylls.

När utsädesproduktionen var som störst i slutet av 1980-talet utfördes odlingsgranskningar på i genomsnitt 70 000-80 000 hektar årligen. Under 1999 var odlingsgranskningsarealen 43 000 hektar, varav den godkända arealen var 40 000 hektar. Orsaken till underkännandet var i nästan hälften av fallen förekomst av flyghavre på odlingen eller i dess närhet.

Frökontrollavdelningen vid kontrollcentralen för växtproduktion undersökte 12 000 fröprov 1999 och av dem gjordes 28 000 analyser. Största delen av analyserna gällde fastställande av grobarhet, renhet och fukthalt samt konstaterande av sjukdomar hos potatis. Nästan hälften av proven togs av spannmål, en femtedel vall- och vallbaljväxter, närmare fem procent av potatis och resten togs av trädgårdsväxter. Den tid som användes för att kontrollera ett fröprov var under 1999 i genomsnitt 13 dygn från registrering fram till att grobarhetsresultatet blev klart.

Övrig lagstiftning

För produktionen av sättpotatis tillämpas förutom lagen om handel med utsäde lagen om kraven i fråga om potatisodling inom produktionsområdet för Centralen för utsädespotatis (356/1995). Lagens syfte är att förhindra spridningen av växtförstörare samt trygga produktionen av sund och högklassig utsädespotatis i Finland.

Lagen om bekämpning av flyghavre (178/1976) gäller åtgärder för att bekämpa flyghavre och förhindra spridning av den. Om flyghavre har påträffats på en utsädesodling, får utsäde från denna odling inte användas för sådd. Det samma gäller importerat frö i vilket flyghavre har konstaterats. Närmare bestämmelser om förekomsten av flyghavre i frövara meddelas i de föreskrifter om produktionen av och kvalitetskraven för utsäde som utfärdats med stöd av lagen om handel med utsäde.

Konsumentskyddslagen (38/1978) och därtill hörande lagstiftning gäller handeln med frövara när en privat konsument köper pro-

dukter av en näringsidkare. Fröhandeln mellan näringsidkare och odlare hör till köplagens (355/1987) tillämpningsområde. Båda lagarna är allmänna lagar i samband med vilka lagen om handel med utsäde tillämpas som kompletterande speciallag i fråga om produkternas kvalitet.

2.3. Europeiska gemenskapens lagstiftning

Utsädesdirektiv

I EG:s medlemsstater är produktionen och marknadsföringen av utsäde ordnad enligt gällande utsädesdirektiv. Direktiven är från perioden 1966-1970 och de har senast ändrats 1998 genom rådets direktiv 98/95/EG¹. Direktivens syfte är att förbättra och garantera kvaliteten på det utsäde som marknadsförs och sålunda främja växtodlingens produktivitet och frövarans fria rörlighet inom gemenskapen.

Direktiven gäller de växtsorter som uppräknats i dem men regleringsgrunderna är de samma i olika direktiv. Det är tillåtet att inom gemenskapen marknadsföra utsädespartier som certifierats av myndigheterna och som härstammar från förökningsmaterial som artens förädlare producerat. Genom certifiering av utsädet säkerställs att fröpartiet har korrekt sortbenämning, känt odlingsvärde och att sorten uppfyller minimikraven för bruksvärdet, exempelvis grobarhetskraven.

Medlemsstaterna skall ordna jämförande sortförsök och föra en lista över sorter som det enligt försöken är ändamålsenligt att odla. Sorter som godkänts för upptagande i medlemsstaternas nationella listor antecknas i kommissionens allmänna sortlista över odlingsväxter. Den allmänna listan täcker alla de sorter av odlingsväxter som räknats upp i utsädesdirektiven. Marknadsföring av utsäde av sorter som antecknats i den allmänna lis-

¹Rådets direktiv 98/95/EG av den 14 december 1998 om ändring angående konsolideringen av den inre marknaden, genetiskt modifierade växtsorter samt växtgenetiska resurser, av direktiven 66/400/EEG, 66/401/EEG, 66/402/EEG, 66/403/EEG, 69/208/EEG, 70/457/EEG och 70/458/EEG om saluföring av betutsäde, utsäde av foderväxter, utsäde av stråsäd, utsädespotatis, utsäde av olje- och spånadsväxter och utsäde av köksväxter samt om den gemensamma sortlistan för arter av lantbruksväxter

tan får, med undantag av sorter som modifierats genetiskt, inte med sortmotiveringar begränsas i medlemsstaterna. Från så kallade tredje länder utanför EU är det tillåtet att importera endast sorter som antecknats i den allmänna listan. Import är tillåten endast från länder vilkas produktion och upprätthållande förädling av sorter har erkänts av unionen som likvärdig med dess eget system. Om det råder brist på utsäde som uppfyller direktivens krav, kan medlemsstaterna få dispens att tillåta marknadsföring av sorter som uppfyller lägre kvalitetskrav eller inte hör till gemenskapens allmänna sortlista.

Rådets direktiv om marknadsföring av utsäde av stråsäd (66/402/EEG) gäller produktion, kvalitet, förpackning, märkning och kontroll av i direktivet uppräknade växtarter, som utsäde av vete, korn, havre och råg. Certifikatutsäde av odlingsväxter får produceras högst av två generationer efter basutsädet. Marknadsföring av utsäde som certifierats, packats och märkts enligt direktivet får, med undantag av sorter som modifierats genetiskt, inte begränsas. Enligt direktivet kan medlemsstaterna för sin egen utsädesproduktion ställa ytterligare eller strängare krav än vad som bestäms i direktiven. I fråga om flyghavre kan man vid import av utsäde från ett område inom unionen få dispens att tillämpa strängare krav om en kampanj för bekämpning av flyghavre pågår och om samma krav följs i landets egen produktion. Finland har fått en sådan dispens i anslutningsfördraget.

Rådets direktiv om marknadsföring av beutsäde, utsäde av foderväxter, potatis, olje- och fiberväxter samt köksväxter (66/400/EEG, 66/401/EEG, 66/403/EEG, 69/208/EEG och 70/458/EEG) gäller de växtarter som räknas upp i dem. Direktivets innehåll motsvarar i huvudsak direktivet om utsäde av stråsäd. Det är i regel endast tillåtet att marknadsföra utsäde certifierat enligt direktivet, men utsäde av vissa foder- och grönsaksväxter kan marknadsföras som utsäde som hör till en kvalitetsklass som inte certifierats. Dessa är sådana arter för vilka det inte finns sorter. Innan direktiven ändrades 1998, var det tillåtet att producera foderväxter i fyra generationer efter basutsädet. I direktivet om utsäde av grönsaksväxter bestäms också om sortlistan för grönsakssorter.

Rådets direktiv om den gemensamma sortlistan för lantbruksväxter (70/457/EEG) gäl-

ler gemenskapens gemensamma sortlista för strå-, foder-, olje- och fiberväxter samt sorter av betor och potatis. Det är inte tillåtet att för i listan antecknade sorter, med undantag av utsäde som modifierats genetiskt, ställa marknadsföringsbegränsningar som utgår från sorten. I den gemensamma listan upptas sorter som i minst en medlemsstat är godkända för upptagande i den nationella sortlistan över certifierade sorter. Godkännandet skall i regel basera sig på officiella sortprov. En förutsättning för godkännandet är att sorten är åtskiljbar, beständig och enhetlig och har ett tillräckligt odlings- och bruksvärde.

Ändringar av utsädesdirektiven

I EG:s utsädesdirektiv gjordes i december 1998 omfattande ändringar i fråga om produktion och marknadsföring av utsäde (98/95/EY). Syftet med ändringarna var att i takt med förstärkningen av den inre marknaden avlägsna handelshinder för den fria rörligheten för utsäde. Dessutom var syftet att förtydliga och uppdatera utsädesdirektiven.

Genom ändringarna blev direktivens tillämpningsområde i viss mån snävare. Avsikten är att direktiven inte längre skall tillämpas för utsäde som överläts för en viss avtalsproduktion, exempelvis utsädespotatis för stärkelseproduktion, utsäde för produktion av sockerbeta eller utsäde av oljeväxter avsedda för non food-produktion. I direktivet kopplas begränsningen av tillämpningsområdet till marknadsföringsbegreppet, om vilket avsikten dock är att genom kommissionens direktiv utfärda närmare bestämmelser efter att kommissionen har hört medlemsstaterna i ärendet. Beredningen av kommissionens bestämmelser för verkställandet pågår och det finns för tillfället ingen säker tidtabell för när den blir klar.

I direktivändringarna har dessutom bestämts om grunderna för de förutsättningar enligt vilka genetiskt modifierade sorter och utsäde lämpligt för ekologisk odling kan saluföras. Enligt direktivändringarna kan tillstånd för marknadsföring av genetiskt modifierat frömaterial beviljas endast under förutsättning att alla ändamålsenliga åtgärder för att undvika negativa effekter för människors hälsa och miljön har vidtagits. Om material som erhållits av växtsorter skall användas som livsmedel eller livsmedelsingrediens får det inte innebära fara för konsumenten, vil-

seleda konsumenten eller i den mån skilja sig från de livsmedelsingredienser som de skall ersätta att normal konsumtion av dem kostmässigt skulle kunna vara till men för konsumenten. Utsäde av GM-sorter skall märkas ut på den etikett eller de dokument som medföljer. Medlemsstaterna har dessutom förpliktats att säkerställa att de GM-sorter som godkänts till EG:s gemensamma sortlista för odlings- eller grönsaksväxter har märkts ut tydligt. Hittills har vissa GM-sorter godkänts på gemenskapsnivå. Efter gemenskapens godkännande beslutar medlemsstaterna om beviljande av marknadsföringstillstånd för sorten, vilket ännu förutsätter gemenskapens medgivande. Innan medgivande beviljas skall gensorten godkännas för upptagande i den nationella sortlistan varefter den kan godkännas för upptagande i EG:s gemensamma sortlista.

De övriga ändringarna av direktivet gäller bland annat generationsbegränsningar av foderväxter, minimistorleken av utsädespotatis samt vissa avvikelser i fråga om certifieringssystemet. I fråga om vall- och foderväxter skulle enligt direktivändringen endast certifiering av utsäde av första och för vissa baljväxter av andra generationen efter basutsädet vara tillåtet men till ändringen hör en övergångsperiod på fyra år. Utsädespotatisens minimistorlek skall vara sådan att den inte kan passera ett 25 millimeters säll.

Ändringarna av utsädesdirektivet trädde i kraft den 1 februari 1999. Att kommissionens verkställandebestämmelser i fråga om direktivets tillämpningsområde är halvfärdiga har i flera medlemsstater, också i Finland, försenat införandet av direktivet.

Eftersom ändringar av utsädesdirektiven var anhängiga tog riksdagen i svaret på regeringens proposition om ändring av lagen om handel med utsäde (RP 211/1997 rd och RP 217/1998 rd) in ett uttalande enligt vilket regeringen vid behandlingen av EU-kommissionens nya förslag till rådets direktiv om handel med utsäde, skall sätta som mål att Finland skall tillförsäkras villkor som medger åtgärder i syfte att säkerställa utsädesförsörjningen i vårt land och för att bevara den genetiska mångfalden för användbart utsäde på det sätt som riksdagen redan tidigare har förutsatt i enlighet med betänkandena från jord- och skogsbruksutskottet (JsUB 28/1992 rd och JsUB 23/1996 rd).

Enligt uttalandena anförde Finland som

krav i samband med EU-kommissionens direktivförslag att man vid behov tillfälligt skall kunna sänka kvalitetskraven på utsäde nationellt. För Finland gäller detta särskilt kraven på grobarhet för utsäde eftersom EG:s kvalitetskrav i fråga om grobarhet under de flesta växtperioderna är för höga för Finland. Rådet gjorde dock inte de ändringar i direktivet i fråga om kvalitetskravet som Finland krävde. I sitt utlåtande som bifogats direktivet konstaterar rådet dock att sådana utsädespartier som inte kan anses lämpliga för odling i ett land eller länder med överstigitliga problem med tillgången på utsäde inte skall noteras. I utlåtandet konstateras dessutom att ett avvikande marknadsområde noggrant skall avgränsas och att behandlingen av undantag skall skötas så fort som möjligt. Jord- och skogsbruksministeriet har den 9 juli 1999 sändt riksdagens stora utskott och jord- och skogsbruksutskottet ett brev som hänför sig till statsrådets skrivelse om ändring av utsädesdirektivet (U 17/1995 rd) i vilket läget i fråga om ändringen av EG:s utsädesdirektiv har utretts.

Danmark och Sverige

I Danmark gäller en lag om handel med utsäde, utsädespotatis och plantor (Lov om handel med frø, kartofler og planter, 834/18.12.1991). Lagen gäller allt förökningsmaterial för odlingsväxter och skogs-träd. Lagen är till sin form en fullmaktslag utgående från vilken jordbruks-, livsmedels- och fiskeriministeriet kan utfärda bestämmelser för införande av EG:s bestämmelser bland annat om förökningsmaterialets sundhet, kvalitet och ursprung samt om sortlistor, förpackande, märkning och tillsynsmyndigheter. Ministeriet kan ställa strängare kvalitetskrav än gemenskapen eller utfärda bestämmelser om andra växtarter än de som regleras av EG efter att ha diskuterat med huvudorganisationerna inom branschen.

Ministeriet har med stöd av lagen meddelat beslut om stråväxter, rågvete, foder- och oljeväxter, grönsaksväxter, potatis och plantor. I den inhemska handeln och importen från länder utanför unionen, skall följas strängare kvalitetskrav än EG:s bestämmelser (danske kvalitetsregler). Vid export och import från medlemsstater i unionen tillämpas minimikraven enligt EG:s bestämmelser (minimumkvalitetsregler).

Kontrollen av utsäde handhas av Dan-

marks direktorat för växter (Plantedirektoratet), som fått fullmakt av ministeriet att också meddela närmare bestämmelser om produktion och kontroll av utsäde. Iordningställande och förpackningsverksamheten för försäljning av utsädespartier skall registreras i utsädeskontrollanstalten. Utsädeskontrollanstalten utför kontrolluppgifter endast på begäran av registrerade producenter. På basis av gemenskapens så kallade försök med egenkontroll är det möjligt för företagen inom utsädesbranschen i Danmark att själva ta prov och analysera dem under myndighetstillsyn. Certifiering av utsädespartier görs fortsättningsvis av myndighet.

I Sverige gäller en lag om plombering av utsäde och om växtförädlingsavgift (Lag om statsplombering av utsäde och om växtförädlingsavgift, SFS 1976:298). Lagen gäller frön avsedda för sådd med undantag av frön av skogsträd. Enligt lagen är certifiering en förvaltningsmässig åtgärd som omfattar kvalitetskontrollen av utsäde, tillslutning av förpackningar och intyg över denna åtgärd. Över certifikatutsäde skall erläggas växtförädlingsavgift.

Med stöd av lagen har utfärdats en utsädesförordning (Utsädesförordning, SFS 1993:1375). Enligt förordningen får utsäde inte utan certifiering överlåtas till någon som kan antas använda det till utsäde. Bestämelsen gäller bland annat potatis, strå- och baljsäd samt de viktigaste foder- och oljeväxterna. Certifieringskravet gäller inte grönsaker om ifrågasvarande utsäde uppfyller de krav på standardutsäde som ställs på det.

Statens utsädeskontroll verkar som certifieringsmyndighet. Också andra juridiska personer kan få tillstånd att certifiera utsäde, med undantag av potatis. I Sverige kan företagen inom utsädesbranschen av myndigheten ansöka om tillstånd för analys av prov. Analysresultaten övervakas av den verkställande myndigheten.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Kvaliteten på jordbrukets produktionsinsatser har stor betydelse för en lyckad produktion, förutsättningarna för bedrivande av jordbruksnäring samt kvaliteten på livsmedelsproduktionens råmaterial. Vid växtproduktion utgår tillgången på en tillräcklig

kvantitet högklassigt råmaterial från ett utsäde av god kvalitet som är lämpligt för växtförhållandena. För en lyckad produktion är det dessutom viktigt att den som köper utsäde får behövliga uppgifter om utsädet. För att fullfölja dessa mål föreslås att det stiftas en ny lag om handel med utsäde som ersätter den gällande lagen om handel med utsäde.

Den gällande lagen om handel med utsäde stiftades när Finland anslöt sig till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet varvid lagen, frånsett vissa undantagsarrangemang, harmoniserades med EG:s utsädeslagstiftning. Giltighetstiden för undantagsbestämmelserna upphörde vid slutet av 1996 varefter de ändringar i lagen om handel med utsäde som föranletts av att giltighetstiden för undantagen upphört har gjorts för ett år i taget. I Europeiska gemenskapens direktiv om utsäde har i december 1998 gjorts omfattande ändringar i fråga om produktionen och marknadsföringen av utsäde, för att främja utsädesvarans fria rörlighet och för att förtydliga och modernisera lagstiftningen.

Propositionens syfte är att genomföra ändringarna i EG:s direktiv om utsäde. Avsikten är samtidigt att reformera och modernisera utsädeslagstiftningen med beaktande av livsmedelsekonomin och utsädesbranschen nationella utvecklingsmål, ändringsbehov som framkommit i praktiken samt ändringar av den allmänna lagstiftningen, exempelvis de krav som den nya grundlagen (731/1999) ställer. Särskild uppmärksamhet har fästs vid en adekvat tillsyn och förhindrande av sådana brott mot lagstiftningen som förekommit i praktiken samt vid förtydligandet och moderniseringen av de bestämmelser som gäller tillsynen.

Som en viktig metod att genomföra lagstiftningens mål föreslås det att det i lagen bestäms om ett sådant certifieringssystem för handel med utsäde, som i gemenskapens utsädesdirektiv har ställts som utgångspunkt för marknadsföringen av utsäde. Lagförslaget överensstämmer också i övrigt med EG:s utsädesdirektiv och i den ingår de ändringar av sakinnehållet som direktivändringarna förutsätter. I syfte att modernisera regelverket och förtydliga tillsynssystemet beaktar bestämmelserna om användning av offentlig makt och om normgivning samt andra förvaltningsjuridiska bestämmelser i lagen, ändringarna i den allmänna lagstiftningen i anslutning till regleringen och de

allmänna utvecklingslinjerna för kontroll- och tillsynsverksamhet. För att tillsynen skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt och för att förhindra brott mot lagstiftningen föreslås en utveckling och effektivisering av lagstiftningens tillsyns-, tvångs- och påföljdssystem. För att regelverket skall bli tydligare föreslås att strukturen och bestämmelsernas ordningsföljd i den föreslagna lagen delvis ändras till jämfört med den gällande lagen.

3.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att marknadsföringen av utsäde, liksom i den gällande lagstiftningen, skall utgå från ett certifieringsystem. Om systemets grunder föreslås stiftas i lagen. I systemet får utsäde huvudsakligen marknadsföras endast som certifierat, varvid dess äkthet och kvalitet certifieras av myndigheterna. Det skall vara möjligt att avvika från certifieringskravet endast i de fall som uttryckligen bestäms i lagen. Närmare bestämmelser om certifiering av utsäde och om marknadsföring i Finland av utsäde som certifieras i något annat land samt om kraven beträffande sortäktighet, kvalitet, produktion, hantering och lagring av certifierat eller icke-certifierat utsäde utfärdas av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning. Syftet är att enligt den ändrade gemenskapslagstiftningen begränsa förökningen av utsäde från generationer som följer basutsädet för stråsäd till två (för råg en generation), utsäde av vallväxter till en och för vissa utsäden av baljväxter till två generationer. Ministeriet utfärdar närmare bestämmelser också om förpackande av utsäde som marknadsförs och om märkningen.

Odlingsväxtens sort kan enligt gällande lag antecknas i sortlistan om den är klart åtskiljbar, beständig och tillräckligt enhetlig och om den har tillräckligt odlings- och bruksvärde. Om godkännande av sorten beslutar fortsättningsvis enligt lagen om växtförädlarrätt (789/1992) växsortsnämnden. Närmare bestämmelser om godkännande av odlingsväxter för upptagande i sortlistan utfärdas av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning. Ministeriet kan dessutom begränsa marknadsföringen av en växsort i Finland om sorten inte har tagits upp i den nationella eller gemensamma sortlistan eller om växtsundheten äventyras.

Till lagen föreslås fogas bestämmelser om

utsäde som modifierats med genteknik. Enligt förslaget får sådant utsäde produceras och marknadsföras endast om behövliga undersökningar och övriga åtgärder för konstaterande av skadliga verkningar för människor och för miljön har utförts. Sorter som modifierats med genteknik skall märkas på ett behörigt sätt.

I propositionen föreslås vissa ändringar i bestämmelserna för bedrivande av verksamhet som hör till lagens tillämpningsområde samt i bestämmelserna om ett tillsyns-, tvångs- och påföljdssystem. Ändringarna gäller modernisering av bestämmelserna, förtydligande av tillsynssystemet samt effektivisering av systemen särskilt för att förhindra sådana brott och missbruk som har förekommit i praktiken. Marknadsföring, import och export av utsäde skall som hittills anmälas till tillsynsmyndigheterna och över verksamheten skall föras ett register för tillsynen. För att effektivera iakttagandet av lagstiftningen föreslås anmälningsförfarandet i samband med förpackandet av utsäde ändras till tillståndsförfarande. I lagen skall fortsättningsvis ingå också utsädesförsäljarens så kallade strikta ansvar för det utsäde han säljer. För att effektivera tvångs- och påföljdssystemet föreslås en utvidgning av möjligheterna att förbjuda marknadsföring av regelstridiga utsädespartier. Dessutom föreslås att lagens straffbestämmelser ändras och tillsynsmyndigheten ges möjlighet att under vissa förutsättningar ge en skriftlig anmärkning för brott mot lagstiftningen. Myndigheterna skall fortsättningsvis vid behov ha rätt att utfärda vite eller hot om tvångsutförande för att effektivera ett marknadsförbud gällande utsäde eller att bestämma att ett utsädesparti skall förstöras eller föras ut ur landet vid hot om tvångsutförande. Myndigheterna kan påverka tillsynen av hur lagstiftningen följs också genom att offentliggöra resultaten av tillsynen.

Myndighetsorganisationen bibehålls enligt förslaget, men bestämmelserna som gäller den görs tydligare, särskilt bestämmelserna om auktoriserade inspektörer och provtagare. Kontrollcentralen för växtproduktion skall fortsättningsvis verka som huvudansvarig tillsynsmyndighet och certifieringsmyndighet, som vid tillsynen får handräckning av arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar, kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter samt auktoriserade inspektörer och provtagare. Tullverket deltar

fortsättningsvis i tillsynen över importen av utsäde.

I propositionen föreslås att närmare bestämmelser på en lägre nivå än lagnivå i regel utfärdas i form av jord- och skogsbruksministeriets förordningar. Dessa bestämmelser är en mycket detaljerad reglering av teknisk karaktär som huvudsakligen ingår direkt i gemenskapens utsädesdirektiv. Ministeriets bestämmelser skall som hittills huvudsakligen ingå i författningar på lägre nivå enligt växtartsgrupper.

4. Propositionens verkningar

4.1. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga betydande verkningar i fråga om organisation eller personal.

Certifieringen av utsäde samt tillsynsuppgifterna enligt lagstiftningen om handel med utsäde hör fortsättningsvis i regel till kontrollcentralen för växtproduktion som får handräckning av arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar, kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter samt av kontrollcentralen auktoriserade inspektörer och provtagare, vilkas uppgift fortsättningsvis skulle vara att utföra största delen av odlings- och provtagningsgranskningen. Personalresurserna vid kontrollcentralen för växtproduktion skall i praktiken riktas i högre grad än vad nu är fallet till en effektivare övervakning av att lagen iaktas, särskilt ifråga om tillsyn över marknaden och förpackarna, vartill tillsynen skall göras effektivare genom att utveckla planeringen av tillsynen och tillsynssystemet. I år har kontrollcentralen för växtproduktions frökontrollavdelnings tillsynsresurser ökats med två årsverken.

En mängdmässig ökning av utsädesproduktionen kommer sannolikt under de närmaste åren att öka kontrollcentralens behov av certifieringspersonal. Finland har beslutat att tillsvidare inte delta i det så kallade försöket med egenkontroll som är aktuellt inom i vilket provtagning och analysering av utsädespartier i praktiken skulle kunna överföras delvis till utsädesförpackarna. Beslutet baserar sig på en utredning (arbetsgruppsmemoria JSM 1999:19) av den egenkontrollarbetsgrupp som jord- och skogsbruksministeriet tillsatte 1999, enligt vilken en övergång

till försök med egenkontroll är oändamålsenligt på grund av förhållandena i vårt land med beaktande bland annat av utsädets kvalitet och kostnadsfaktorer samt utsädeshandelnslas volym.

4.2. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga väsentliga ekonomiska verkningar jämfört med det gällande systemet enligt lagstiftningen. De medel som behövs för kontroll- och tillsynsåtgärder, anvisas årligen i statsbudgeten från huvudtiteln för jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde till ett moment avsett för finansiering av kontrollcentralen för växtproduktions verksamhet. Jord- och skogsbruksministeriet och kontrollcentralen för växtproduktion styr arbetskrafts- och näringscentralernas lansbyggsavdelningar i kontroll- och tillsynsuppgifterna. Kontrollcentralen ingår dessutom inom ramen för statsbudgeten avgiftsavtal med andra instanser som den befullmäktigat att utföra kontroll, närmast landsbygdscentralerna. Utsädeskontrollens och tillsynens andel av verksamhetsutgifterna för kontrollcentralen för växtproduktion uppgick under 1999 till 14,1 miljoner mark och i budgeten för detta år har verksamhetsutgifterna uppskattats till 17,0 miljoner mark.

I propositionen föreslås ingen ändring av lagstiftningens avgiftssystem, utan för myndigheternas prestationer tas ut av näringsidkarna som avgifter enligt samma grunder som för närvarande. Inkasseringen av avgifter utgår från lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) utgående från vilken närmare bestämmelser utfärdas av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning. För avgiftsbelagda offentligtgrättsliga prestationer enligt lagen om handel med utsäde inkasserades 1999 avgifter för sammanlagt 9,9 miljoner mark.

De företag som bedriver växtförädlingsverksamhet måste på grund av den ändring av EG:s direktiv som gäller generationsbegränsningarna i fråga om vallutsäde och som kommer att börja tillämpas 2004 utvidga underhållsförädlingen av vallväxter och producera mera basutsäde för utsädesproduktionen. I certifieringssystemet för vallväxter får efter ändringen utsäde förökas av basutsäde som producerats av förädlaren endast i en generation. Odlarna deltar dock mera än tidigare i finansieringen av växtförädlingen

genom växtförädlingsavgifter som tas ut för användning av så kallat eget utsäde.

5. Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med kontrollcentralen för växtproduktion samt representanter för jord- och skogsbruksproducenter, växtförädlare och större fröaffärer.

Om propositionsutkastet har begärts utlåtande av justitieministeriet, finansministeriet, handels- och industriministeriet, arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar i Birkaland, Egentliga Finland och Södra Osterbotten, Försörjningsberedskapscentralen, Kontrollcentralen för växtproduktion, Centralen för utsädespotatis, Avena Oy, Boreal Suomen kasvinjalostus, Lantbrukets Forskningscentral, Tullstyrelsen, Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto r.y, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund r.f., Landsbygdscentralernas förbund r.f., Svenska lantbrukssällskapens förbund r.f, Siemenkauppiaitten yhdistys r.y., Hankkija-Maatalous Oy, Kesko Ab, Mildola Oy, S.G. Nieminen Oy och Tilasiemen Oy.

I remissutlåtandena betonades allmänt hur viktigt det är för utsädebranschen och utvecklingen av växtproduktionen att det finns utsäde av god kvalitet som kan produceras till så förmånliga produktionskostnader som möjligt. Den nya lagen ansågs dels göra den nuvarande regleringen klarare och modernare, dels ansågs den fasta kopplingen till gemenskapssystemet utgöra en nackdel. En effektivisering av tillsynssystemet ansågs allmänt som nödvändigt, men samtidigt betonades vikten av ett smidigt och kostnadseffektivt kontrollsystem och myndighetsförfarande.

Av dem som gav utlåtande föreslog flera instanser som representerar utsädehandeln samt jord- och skogsbruksproducenter och förädlare en ökad användning av egenkon-

troll i kontrollsystemet samt ansåg att certifieringsmyndigheten i lagen skall fastställas friare så att förutom kontrollcentralen för växtproduktion också andra instanser kan utföra certifiering av utsäde. Propositionen har inte till denna del ändrats på grund av utlåtandena särskilt mot bakgrunden av egenkontrollarbetsgruppens utredning som nämnts i avsnitt 4.1 i vilken frågor i anslutning till egenkontroll utreddes detaljerat utgående från utsädesunderhållets och hela utsädesbranschens nationella utvecklingsbehov. Enligt gemenskapslagstiftningen kan certifiering av utsäde utföras endast av en certifieringsmyndighet. Det anses i nuläget motiverat att ta in en definition av certifieringsmyndighet i lagen för att göra regleringen klarare då det i Finland faktiskt inte finns andra laboratorier än kontrollcentralen för växtproduktion med färdighet för certifiering. Ett kontroll- och certifieringssystem som består av en oberoende nationell myndighet kan också i övrigt anses som ändamålsenligt i finländska förhållanden för att säkerställa en högklassig utsädesproduktion.

I utlåtandena ingick dessutom detaljerade ställningstaganden och förslag som delvis var motstridiga. De utvecklingsförslag som framförts i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats vid slutförandet av propositionen. Särskild uppmärksamhet har fästs vid justitieministeriets synpunkter på de krav som den nya grundlagen ställer på regleringen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Finland har som medlem i EU varit skyldig att samordna sin utsädehandelslagstiftning med EG:s utsädedirektiv och är skyldig att införa ändringarna i EG:s direktiv inom utsatt tid. I fråga om innehållet i direktiven hänvisas till det som framförts i avsnitt 2.3.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Syfte.* Den inhemska livsmedels- och foderindustrin producerar livsmedel och produkter av hög kvalitet som också är interna-

tionellt konkurrenskraftiga. Grundförutsättningen för denna produktion är tillgången på förstklassig råvara. Tryggandet av råvaror i tillräckligt stor mängd och av tillräckligt god kvalitet för växtodlingen utgår från ett utsäde med goda genetiska och tekniska egenskaper, som till sin sort är korrekt iden-

tifierat och sortrent, grobart, tillräckligt tungt, fritt från sjukdomar och ogräsfrön och lämpligt för vårt lands förhållanden. För en lyckad produktion är det dessutom viktigt att den som köper utsädet får tillräckliga och korrekta uppgifter om det.

För att genomföra de ovannämnda målen föreslås att det stiftas en ny lag om handel med utsäde som ersätter den gällande lagen om handel med utsäde. Lagens syfte är enligt 1 § i lagförslaget att på samma sätt som i den gällande lagen upprätthålla en högklassig växtproduktion genom att främja tillgången på och användningen av utsäde som är av hög kvalitet och lämpligt för växtförhållandena i Finland. Till lagens syfte skall dessutom fogas en anmärkning om lämnandet av behövliga uppgifter om utsädet.

2 §. *Tillämpningsområde.* Enligt 1 mom. tillämpas också denna lag på produktion, marknadsföring, import och export av utsäde för åker- och trädgårdsväxter.

I ändringar av EG:s utsädesdirektiv har direktivens tillämpningsområde till vissa delar inskränkts när det gäller överlåtelse av utsäde som baserar sig på kontraktsodling. Syftet med ändringarna är att direktiven inte skall tillämpas på utsäde som överläts för vissa typer av kontraktsodling, exempelvis utsädespotatis för produktion av stärkelse, utsäde för produktion av sockerbeter eller utsäde av oljeväxter för non food-produktion. I direktiven har ändringen av tillämpningsområde kopplats till begreppet marknadsföring, men syftet är att närmare begränsningar av bestämmelserna skall utfärdas genom kommissionens direktiv efter att kommissionen hört medlemsstaterna i ärendet. Beredningen av kommissionens bestämmelser om genomförande pågår och det finns ingen säker tidtabell för när de blir färdiga. Det är sannolikt att de kommer att ändras flera gånger efter att kommissionen utfärdat bestämmelserna. Därför föreslås det att jord- och skogsbruksministeriet i paragrafen skall få befogenhet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om tillämpningen av lagen då utsäde överläts till en odlare med stöd av odlingskontrakt samt om villkoren för tillämpningen. I annat fall skulle det bli nödvändigt att ändra lagen även efter mindre ändringar av kommissionens genomförandebestämmelser, vilket med beaktande av ändringarnas praktiska betydelse inte kan anses vara ändamålsenligt, särskilt som medlemsstaterna i fråga om änd-

ringarna sannolikt inte kommer att ha någon nationell prövningsrätt. På grund av det som nämnts ovan skall normgivningsmakten tillkomma ministeriet.

3 §. *Definitioner.* Här föreslås definieras de viktigaste begreppen som används i lagen: utsäde, marknadsföring, import, export, certifikatutsäde och genetiskt modifierat utsäde och näringsidkare. Definitionerna baserar sig huvudsakligen på gemenskapslagstiftningen. Införandet av enhetliga definitioner i lagen underlättar verkställandet av gemenskapsbestämmelserna och klargör tillämpningen av lagen.

2 kap. Marknadsföring av utsäde

4 §. *Certifikatutsäde.* I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om ett certifieringssystem för det utsäde som marknadsförs. Systemet utgår från gemenskapens utsädesdirektiv och om dess grunder föreslås bestämmas direkt i lagen. I den gällande lagen är det jord- och skogsbruksministeriets uppgift att bestämma om tillämpningen av certifieringssystem. Detta kan inte anses ändamålsenligt efter att Finlands undantagsarrangemang om certifieringssystem, som avtalades i anslutningsskedet, har upphört. Eftersom bestämmelserna väsentligt påverkar näringsidkarnas rättigheter och skyldigheter, förutsätter också bestämmelserna i den nya grundlagen reglering på lagnivå. I bestämmelserna föreslås inte några ändringar av sakinnehållet, utan lagförslaget motsvarar i detta hänseende jord- och skogsbruksministeriets gällande beslut.

Enligt 1 mom. skall det i regel endast vara tillåtet att marknadsföra certifikatutsäde, vars sortrenhet och tekniska kvalitet säkerställs av myndigheterna. Det skall vara möjligt att avvika från certifieringskravet endast i de fall som uttryckligen bestäms i lagen och som uttömmande räknas upp i 2 mom. Undantagen skulle enligt gemenskapslagstiftningen gälla små mängder utsäde avsedda för vetenskapligt ändamål eller förädling samt små mängder av sorter avsedda för andra försöksändamål för vars del begäran om godkännande för upptagande i den nationella växtsortlistan har ingetts förutsatt att de odlingsförsök som krävs har utförts under två växtperioder. Som icke-certifierat skulle det också vara möjligt att marknadsföra icke-sortbetecknat kommersiellt utsäde för produktion av vall- och foderväxter samt olje- och fiberväxter (bermudagräs, Phalaris

aquatica, vitgröe, ängslatyr, esparset, hornklöver, vicker, park-, nord- och fjällgröe, rörfen, foderlosta, getärt, vit sötväppling, bovete, sarepta-, vit- och svart senap, jordnöt, vallmo), standardutsäde av köksväxter, råpartier av utsäde som levereras för iordningställande och förpackande samt i undantagsförhållanden när man inte på annat sätt kan leverera tillräckligt med utsäde för att trygga utsädesunderhållet, spannmålsutsäde som ingått i försörjningsberedskapslager.

I paragrafen föreslås att jord- och skogsbruksministeriet genom förordning skall meddela närmare bestämmelser om kraven på sortäktighet och kvalitet för certifierat utsäde och icke-certifierat utsäde, certifiering av utsäde, om marknadsföring av utsäde som certifierats i något annat land än Finland, om marknadsföring av icke-certifierat utsäde samt om kraven beträffande produktion, hantering och lagring av certifikatutsäde och icke-certifierat utsäde. Ifrågasvarande bestämmelser utgör en mycket detaljerad reglering av teknisk karaktär och utgår huvudsakligen direkt från EG:s direktiv. Enligt de krav som gäller sortäktighet skall utsädet till sin sort vara känt, rätt namngivet och äkta. Man har exempelvis ställt kvalitetskrav för utsädets grobarhet, sundhet, renhet, fukthalt och frövik. Enligt gällande bestämmelser är kvalitetsklasserna för certifikatutsäde stamutsäde, basutsäde och certifikatutsäde. De fastställs enligt härstamning från basutsädet, partiäktighet och andra kvalitetsegenskaper. Vid utsädesproduktion kan som stamutsäde användas stamutsäde, basutsäde och den första generationen av certifikatutsäde. Avsikten är att huvudsakligen bibehålla regleringen på lägre nivå oförändrad med undantag av de direktivändringar som förut-sätter genomförande, vilka bland annat har begränsat förökningen av utsäde från de generationer som följer på basutsädet till två generationer för spannmålsutsäde, till en generation för vallväxter och till två generationer för vissa baljväxter, dock efter en övergångsperiod så att gräsfrö enligt det nuvarande systemet kan marknadsföras ännu fyra år från den tidpunkt när direktivändringarna har genomförts.

5 §. *Sortlista.* I paragrafen skall enligt förslaget ingå motsvarande bestämmelser om Finlands nationella sortlista för odlingsväxter som i den gällande lagen. Grunderna för och ordnandet av sortlistan motsvarar bestämmelserna om EG:s sortlistor.

I 1 mom. ingår bestämmelser om grunderna för godkännande för upptagande i sortlistan. Enligt förslaget godkänns en sort av en odlingsväxt för upptagning i sortlistan om den är klart åtskiljbar, beständig och tillräckligt enhetlig samt har ett tillräckligt odlings- och bruksvärde. Beslut om godkännande av sorten fattas fortsättningsvis av den växtsortsnämnd som avses i lagen om växtförädlarrätt och som årligen publicerar en förteckning över godkända sorter. Marknadsföring av sorter som inte ingår i den nationella sortlistan får dock inte begränsas i Finland om sorterna ingår i EG:s gemensamma sortlista för odlingsväxter som består av unionens medlemsstaters nationella sortlistor.

För att beakta kraven i grundlagen skall enligt förslaget i 2-4 mom. ingå de bestämmelser om godkännandets giltighetstid och återkallande som för närvarande finns i jord- och skogsbruksministeriets beslut om en sortlista för växtsorter (jord- och skogsbruksministeriets föreskriftssamling nr 21/1994). Eftersom upptagandet i sortlistan i hög grad påverkar näringsidkarens verksamhetsmöjligheter, skall som utgångspunkt med beaktande av regleringen av grundläggande rättigheter anses det faktum att dessa omständigheter skall regleras i lag. Till sitt innehåll motsvarar de föreslagna bestämmelserna de gällande bestämmelserna.

Närmare bestämmelser om godkännande för upptagande i sortlistan, giltighetstid för och återkallande av godkännande, innehållet i och förande av sortlistan samt om förfaranden i frågan, skall enligt propositionen som för närvarande meddelas av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning enligt fullmaktbestämmelsen i 5 mom. Bestämmelserna i fråga är till sin betydelse av teknisk karaktär och baserar sig i huvudsak på gemenskapslagstiftningen. Syftet är att bestämmelser på lägre nivå i sak motsvarar innehållet i jord- och skogsbruksministeriets i kraftvarande beslut om en sortlista för växtsorter.

6 §. *Marknadsföring av sorter.* I Finland är det i vissa fall möjligt att marknadsföra utsäde av en sådan sort som inte har antecknats i den nationella sortlistan. I gemenskapssystemet skall medlemsstaterna för det första i regel tillåta marknadsföring av sorter som antecknats i gemenskapens sortlista över odlingsväxter inom sitt område, även om de inte ingår i den nationella sortlistan.

För det andra är det i medlemsstaterna i princip möjligt att certifiera också utsäde av en sort som inte ingår i den nationella sortlistan, i praktiken i regel för export. För det tredje är det enligt 4 § i lagförslaget möjligt att under vissa omständigheter marknadsföra icke-certifierat utsäde för försöksanvändning om ansökan av godkännande av sorten har ingetts. För den som använder utsädet skulle det dock också i dessa fall vara viktigt att veta om sortens lämplighet för vårt lands odlingsförhållanden har utretts. Därför föreslås i paragrafen i överensstämmelse med gällande lag att jord- och skogsbruksministeriet, efter att ha hört lantbruksproducenter och utsädehandel, genom förordning skall kunna bestämma om det vid marknadsföring av sorten skall meddelas hur dess lämplighet för växtförhållandena i Finland har utretts.

7 §. *Begränsningar i marknadsföringen av sorten.* I bestämmelserna om begränsningar i marknadsföringen av sorten föreslås inga förändringar jämfört med den gällande lagen. Enligt 1 mom. kan jord- och skogsbruksministeriet begränsa marknadsföringen av en växtsort i Finland eller på ett bestämt område om sorten inte finns upptagen i den nationella sortlistan eller EG:s eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdets gemensamma växtsortlista över odlingsväxter. Begränsningarna kunde även grunda sig på att växthusdheten riskeras.

I 2 mom. ingår en specialbestämmelse om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i vilken det i fråga om förfarandet i samband med förbudet hänvisas till avtalet om upprättande av europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt avtalet kan förbud i regel fastställas endast med tillstånd av EFTA:s tillsynsmyndighet som avses i avtalet.

8 §. *Genetiskt modifierat utsäde.* Enligt avsnitt 2.3. och 3.2 i de allmänna motiveringarna föreslås i lagen införas sådana bestämmelser om produktion och marknadsföring av sorter av utsäde som modifierats genetiskt, vilka följer de kompletteringar av EG:s utsädesdirektiv som gjorts i detta skede. Enligt gemenskapslagstiftningen får genetiskt modifierade sorter produceras och marknadsföras endast om behövliga åtgärder för konstaterande av negativa effekter för människors hälsa och miljön har vidtagits. Motsvarande bestämmelse föreslås ingå i 1 mom. Enligt gemenskapslagstiftningen skall om användande av genteknik dessutom informeras med behörig märkning. Närmare

bestämmelser om märkning utfärdas med stöd av 10 § av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning.

I 2 mom. föreslås att närmare bestämmelser om hur negativa effekter konstateras skall utfärdas av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning. Syftet är att i förordningen ta in de krav, som föreskrivs i kommissionens genomförandedirektiv som är under beredning. I Finlands nationella sortlista finns för närvarande inga GM-sorter. Hittills har sådana sorter inte heller i Finland ingått i sortprov och inga ansökningar om godkännande för upptagande i sortlistan har lämnats in. I Finland kan GM-sorter marknadsföras först efter att de godkänts vid behandling enligt gentekniklagen (377/1995). Jord- och skogsbruksministeriet kan i praktiken besluta om marknadsföring av genetiskt modifierade sorter endast om sortens trygghet och duglighet har utretts. Utgångspunkten för bedömningen av ärendet har i Finland varit den så kallade principen för trygg användning, enligt vilken marknadsföringstillstånd inte skall beviljas för en GM-sort innan dess användning i livsmedel och foder vetenskapligt har kunnat påvisas vara trygg för människor och djur. Slutproduktens trygghet har betydelse vid trygghetsbedömningen.

9 §. *Förpackande.* Här fastställs allmänna bestämmelser om förpackande av utsäde avsett för marknadsföring. Bestämmelsen motsvarar huvudsakligen bestämmelserna i den gällande lagen. Enligt gemenskapslagstiftningen skall förpackningar av certifikatutsäde tillslutas officiellt eller under officiell kontroll. En officiell åtgärd kan utföras av en statlig myndighet eller under vissa förutsättningar av en offentligrättslig eller privaträttslig juridisk person under myndighetstillsyn eller av en edsvuren fysisk person.

Enligt 1 mom. skall utsäde som är avsett att marknadsföras i regel förpackas. Förpackningarna av certifikatutsäde skall förslutas under övervakning av kontrollcentralen för växtproduktion eller på ett sätt som denna godtar. Bestämmelserna om tillslutning av förpackningar skulle gälla detaljer av teknisk karaktär vid förslutning av förpackningar. Metoderna för förslutning av förpackningarna skall enligt utsädesdirektiven vara sådana att det är omöjligt att öppna dem utan att efterlämna spår. Kontrollcentralen för växtproduktion kan i enskilda fall att utsäde undantagsvis levereras oförpackat till

en slutanvändare. Kontrollcentralens för växtproduktion prövningsrätt begränsas härvid av gällande gemenskapslagstiftning.

Detaljerade bestämmelser om förpackande, som krav gällande förpackningar, deras storlek och förslutning samt säljpartiernas storlek och leverans av oförpackat utsäde till den slutliga användaren, utfärdas enligt 2 mom. fortsättningsvis av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning.

10 §. *Märkning.* Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i den gällande lagen och i den föreslås jord- och skogsbruksministeriet få fullmakt att fastställa innehållet i de uppgifter som lämnas till köparen om utsädet och märkningen av förpackningar och utsädespartier samt om villkoren för användning av förhandsuppgifter. Bestämmelserna på lägre nivå kommer huvudsakligen att bli oförändrade förutom att de också skall omfatta bestämmelser om märkning av genetiskt modifierat utsäde. Enligt gällande bestämmelser skall varje förpackning som marknadsförs förses med ett officiellt garantibevis. Garantibeviset är en kupong eller dekal som fästs vid förpackningen eller som trycks direkt på förpackningen. För små förpackningar kan användning av leverantörens garantibevis tillåtas. Garantibevisets färg fastställs enligt utsädets kvalitetsklass. De uppgifter som ingår i garantibeviset och deras framställningssätt har noggrant fastställts i EG:s utsädesdirektiv. Av garantibeviset skall framgå utsädesklass, utsädets kvalitetsegenskaper och andra uppgifter om utsädet, vem som utfärdat beviset, produktionsland samt kemisk behandling av utsädet. För genetiskt modifierat utsäde skall i dokument som fästs vid eller följer med utsädespartiet klart anges att sorten har modifierats genetiskt.

I EG:s utsädesdirektiv bestäms också om användningen av sådana förhandsgarantibevis som allmänt används i Finland. För att påskynda leveransen av utsädet kan utsädet certifieras innan de officiella grobarhetsundersökningarna är färdiga. Förutsättningen för användning av certifiering och förhandsgaranti är att det slutliga innehållet i förhandsuppgifterna som meddelas köparen också omfattar grobarheten. För tillfället meddelar kontrollcentralen för växtproduktion om avvikelser som förekommer i förhandsgarantibevisen genom offentligt publiceringsförfarande eftersom försäljarna inte i praktiken regelmässigt har meddelat köparen

om dem. Bestämmelserna om villkoren för användning av förhandsuppgifter och publicering av de slutliga uppgifterna utfärdas som nu av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning.

3 kap. **Bedrivande av verksamhet**

11 §. *Förpackningstillstånd.* I lagstiftningen om handel med utsäde ingick före 1993 ett förpackningstillståndsförfarande. För att lätta upp tillståndsförvaltningen övergavs systemet i samband med den föregående totalreformen av lagstiftningen och ändrades till ett anmälningförfarande. I praktiken har dock anmälningförfarandet inte till alla delar fungerat tillfredsställande, utan det har på utsädesmarknaden förekommit missbruk som inte har kunnat åtgärdas effektivt. För att förbättra utsädespartiernas kvalitet, säkerställa en adekvat produktion och skapa en ändamålsenlig tillsyn, föreslås i paragrafen på nytt införas ett förpackningstillståndssystem.

Enligt 1 mom. tillåts förpackande av utsäde endast med tillstånd av kontrollcentralen för växtproduktion. Tillstånd kan beviljas för högst fem år i sänder. Innan tillståndet beviljas skall kontrollcentralen förrätta syn i sökandens lokaler för utredande av förutsättningarna för beviljande av tillstånd.

Förutsättningarna för beviljande av tillstånd bestäms i 2 mom. Förutsättningarna gäller verksamhetsidkarens anordningar och annan utrustning samt yrkeskunskap. Enligt 3 mom. skall näringsidkaren meddela kontrollcentralen skriftligt om inledande och avslutande av verksamhet samt om ändringar i verksamheten. Närmare bestämmelser om beviljande av tillstånd, ansökningsförfarandet, tillståndskraven samt anmälningsinnehåll och anmälningsförfarandet utfärdas enligt 4 mom. av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning.

Enligt 5 mom. kan kontrollcentralen återkalla ett tillstånd om förutsättningarna för beviljande av det inte längre finns eller om tillståndshavaren avsiktligt marknadsför utsädet i strid med certifieringskraven eller om den som svarar för verksamheten har dömts till straff för utsädeshandelsförseelse.

12 §. *Anmälningsplikt.* I paragrafen föreslås bestämmas om en näringsidkares anmälningsplikt vid inledande och avslutande av verksamhet i anslutning till handel med utsäde och om ändringar i verksamheten. Bestämmelsen motsvarar i stort bestämmelser-

na i den gällande lagen med den förändringen att det för förpackande av utsäde inte längre krävs i paragrafen avsedd anmälan eftersom förpackande enligt 11 § i lagförslaget kräver tillstånd. Anmälan skall skriftligt lämnas till kontrollcentralen för växtproduktion. Jord- och skogsbruksministeriet utfärdar genom förordning närmare bestämmelser om innehållet i anmälan och om anmälningsförfarandet. För bestämmelser på lägre nivå planeras inga väsentliga ändringar jämfört med den rådande situationen.

13 §. *Skyldighet att föra register.* I paragrafen föreslås att näringsidkare som omfattas av förpackningstillståndsförfarande och anmälningssskyldighet är skyldiga att föra ett register över sin verksamhet i anslutning till handel med utsäde för uppbevaring av de uppgifter som behövs vid tillsynen. Ifrågasvarande uppgifter framgår inte nödvändigtvis av näringsidkarens bokföring enligt bokföringslagen (1336/1997). Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet meddelas fortsättningsvis närmare bestämmelser om registrets innehåll och uppläggning. På samma sätt som för närvarande kan registret i praktiken vara en förteckning eller någon annan motsvarande utredning. För bestämmelser på lägre nivå planeras inga väsentliga ändringar.

14 §. *Ersättningsskyldighet.* Det föreslås att lagen bibehåller utsädessäljarens strikta ansvar för det utsäde som säljs. Den som iordningställer, förpackar och importerar utsädet har fortsättningsvis ansvaret.

Med strikt ansvar avses att säljaren, förutom för skador som avsiktligt eller på grund av vårdslöshet förorsakas köparen, skall ersätta köparen också skador som inte beror på vårdslöshet. Utan specialbestämmelse skulle ersättningsskyldigheten vid handel mellan näringsidkare fastställas enligt handelslagen och vid konsumenthandel enligt konsumentskyddslagen. I dessa lagar är ersättningsansvaret delvis oberoende av vårdslöshet och delvis utgående från vårdslöshet.

Aven i fortsättningen är det motiverat att begränsa ersättningsskyldigheten när den av vilken ersättning krävs påvisar att det är sannolikt att det fel som förorsakat skadan inte fanns i utsädet när det levererades till marknaden.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar de principer som riksdagen vid behandlingen av regeringens proposition våren 1997 med

förslag till ändring av 9 § lagen om handel med utsäde (RP 39/1997 rd) har förutsatt att skall iakttas. Jord- och skogsbruksutskottet har i sitt betänkande (JsUB 6/1997 rd) fäst uppmärksamhet vid förhållandet mellan de gällande bestämmelserna för handel med utsäde samt bestämmelserna för handel med andra motsvarande jordbruksprodukter samt vid behovet av att reformera dessa bestämmelser. Utskottet ansåg att det inte i sak finns någon grund för att produktgruppsvis tillämpa från varandra avvikande bestämmelser och att skillnaderna i praktiken förorsakar endast onödig oklarhet och oordning. Riksdagen förutsatte att reformen av handeln med jordbruksprodukter fortsätter med en så enhetlig skadestandsreglering som möjligt som mål. På grund av riksdagens ställningstagande har en skadestandsbestämmelse som motsvarar bestämmelsen i 9 § lagen om handel med utsäde bland annat införts i foderlagen (396/1998). Säljarens ansvar i fråga om produktkvalitet betonas allt mera också på gemenskapsnivå.

4 kap. Myndigheter

15 §—18 §. *Allmän styrning och tillsyn. Tillsynsmyndigheter. Certifieringsmyndighet. Auktoriserade inspektörer och provtagare.* Paragraferna innehåller bestämmelser om de myndigheter som sköter verkställigheten av och tillsynen över lagen. Förslaget motsvarar i sak bestämmelserna om behöriga myndigheter i den gällande lagen men paragraferna har författningstekniskt gjorts klarare och omdisponerats. Definitionen av den juridiska ställning samt de uppgifter, befogenheter och skyldigheter som andra personer än myndighetspersoner som anlitas för kontroll- och tillsynsuppgifter har dessutom beaktats särskilt med hänsyn till bestämmelserna i 124 § grundlagen.

Avsikten är att i stort sett bevara arbetsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna. Enligt bestämmelserna verkar som huvudansvarig tillsyns- och certifieringsmyndighet fortsättningsvis kontrollcentralen för växtproduktion, som vid övervakningen får handräkning av arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar, kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter samt de inspektörer och provtagare som den skriftligen har bemyndigat och som den själv övervakar och som handlar under tjänsteansvar. I praktiken kan innehållet i bemyndigandet samt

kompetenskraven och de övriga villkoren för de auktoriserade inspektörerna och provtagarna variera enligt kontroll- eller tillsynsuppgift och verksamhetsort. I tillsynen över importen av utsäde deltar fortsättningsvis tullverket. Kontrollcentralen för växtproduktion styr verksamheten med hjälp av en årlig tillsynsplan enligt 20 § i lagförslaget. Jord- och skogsbruksministeriet skall ansvara för den allmänna styrningen och tillsynen vid verkställandet av lagen.

Det är i praktiken nödvändigt att använda auktoriserade inspektörer och provtagare i övervakningsuppgifter på grund av kontroll- och övervakningsverksamhetens speciella karaktär och för att trygga en smidig och effektiv verksamhet. Verksamheten kan förutsätta brådskande åtgärder, verksamhetsområdet är hela landet och verksamheten kan vara strängt tidsbunden. Att utvidga myndighetsorganisationen så att den täcker hela verksamheten kan inte i det nuvarande läget anses ändamålsenligt och detta skulle i alla händelser kräva omfattande organisatoriska förändringar och betydande resursökningar för myndighetsverksamheten. I praktiken har landsbygdscentralernas rådgivare, som utfört odlingsgranskningar och tagit prov för kontroll och övervakningen, verkat som auktoriserade inspektörer och provtagare. Enligt EG:s utsädesdirektiv kan officiella åtgärder förutom av myndigheter under vissa förutsättningar utföras av offentlig- och privaträttsliga juridiska personer samt i fråga om tilläggsuppgifter av edsvurna fysiska personer.

5 kap. Kontroll och tillsyn

19 §. *Allmänna principer för organiseringen av tillsynen.* Här ingår bestämmelser om de allmänna principerna för organiseringen av tillsynen såsom objektivitet, regelbundenhet och ändamålsenlighet samt om olika sätt och stadier vid genomförandet av övervakningen. Närmare bestämmelser om principerna utfärdas av jord- och skogsbruksministeriet genom förordning. Syftet med bestämmelserna är att stödja en adekvat organisering av tillsynen och säkerställa en rättvis och korrekt fördelad allokering av tillsynen.

20 §. *Tillsynsplan.* Paragrafen innehåller en bestämmelse om den tillsynsplan som kontrollcentralen för växtproduktion årligen skall utarbeta om vilken bestäms närmare

genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Med hjälp av tillsynsplanen kan kontrollcentralen, som har det huvudsakliga ansvaret för tillsynen, styra andra tillsynsmyndigheter att följa principerna och målen för tillsynsverksamheten samt de årligen fastställda prioriterade områdena. Försök görs också att genom bestämmelser främja en långsiktig och planerad tillsyn samt öppenhet gentemot näringsidkarna.

21 §. *Rätt att utföra kontroller.* I paragrafen föreslås bestämmas om tillsynsmyndigheternas samt de auktoriserade inspektörernas och provtagarnas befogenheter vid utförandet av kontroller. Tillsynen kan förutsätta bland annat tillträde till odlingar och utrymmen i vilka det bedrivs sådan verksamhet som omfattas av lagen samt inspektion av dem. Dessutom skall det vid tillsynen vara möjligt att granska utsädet, transportmedel samt näringsidkarens bokföring och register och att avgiftsfritt ta prov som behövs för tillsynen.

Tillsynsrätten föreslås, jämfört med den gällande lagen, begränsas på hemfridsskyddade områden. Enligt förslaget får kontroll eller provtagning utföras på hemfridsskyddade områden endast om det finns grundad anledning att misstänka att någon gör sig skyldig till ett i den föreslagna lagen straffbart förfarande. Begränsningen är motiverad särskilt i fråga om befogenheter för auktoriserade inspektörer och provtagare, men det har inte heller ansetts motiverat att bevilja mera omfattande fullmakter för tillsynsmyndigheterna enligt lagen.

Enligt 2 mom. kan man i Finland också godkänna kontroller som myndigheter i någon annan stat utfört.

Enligt 3 mom. utfärdar jord- och skogsbruksministeriet genom förordning närmare bestämmelser om kontrollverksamheten, dvs. om utförandet av kontroller, tagande och undersökning av prov samt godkännande av kontroller som utförts i något annat land. Bestämmelserna utgör en detaljerad teknisk reglering, till exempel gällande analysmetoder, i regel direkt från EG:s behöriga direktiv.

22 §. *Rätt att få upplysningar.* I paragrafen ingår bestämmelser om tillsynsmyndigheternas rätt till de uppgifter om kontroller och tillsyn som lagen förutsätter. Rätten är begränsad till för tillsynen behövliga uppgifter och handlingar vilka näringsidkaren på begäran skall tillställa myndigheterna.

23 §. *Utländska inspektörer.* Kommissionens inspektörer kan utföra inspektionsbesök i medlemsstaterna för att säkerställa att medlemsstaterna har genomfört gemenskapslagstiftningen som sig bör. För att utföra dessa inspektioner som utgår från EG:s lagstiftning, skall de ha samma rätt att få upplysningar och att utföra kontroller som de inhemska tillsynsmyndigheterna.

Med ett sådant avtal som nämns i paragrafen och som är förpliktande för Finland avses exempelvis ömsesidiga avtal som kommissionen ingår med tredje land. I dessa avtal avtalas om på vilka villkor dels EU och dels vederbörande tredje land kan anse att deras lagstiftningar motsvarar varandra varvid frekvensen av gränskontrollerna kan sänkas. Avtalen omfattar i regel också bestämmelser om hur dels myndigheterna i respektive tredje land och dels myndigheterna i EU granskar varandras förvaltningar samt hur inspektionerna och tillsynen fungerar. För detta skall myndigheterna i ifrågavarande tredje land jämföras med kommissionens inspektörer i fråga om rätt till uppgifter och rätt att utföra kontroller.

24 §. *Tillsynsregister.* I paragrafen ingår bestämmelser om de register för tillsynen som tillsynsmyndigheten för. Enligt förslaget skall tillsynsmyndigheten föra register över de näringsidkare som fått förpackningstillstånd och är anmälningsskyldiga. För att beakta de krav som ingår i 10 § 1 mom. grundlagen föreslås i paragrafens 2 och 3 mom. införas de bestämmelser som bör anges i lag om definition av och uppbevaringstid för registeruppgifter. Eftersom dessa register kan anses vara i personuppgiftslagen (523/1999) avsedda personregister, föreslås i 4 mom. att det i övrigt gällande skydd av personuppgifter hänvisas till lagstiftningen om skydd av personuppgifter. Gällande utlämnandet av uppgifter hänvisas även till offentlighetslagstiftningen.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas vid behov närmare bestämmelser av teknisk karaktär om förändret av registren. Bemyndigandet för saken i fråga föreslås fogas till 5 mom.

25 §. *Offentliggörande av tillsynsresultat.* I paragrafen föreslås ingå motsvarande bestämmelse om offentliggörande av tillsynsresultat som i den nuvarande lagen. Offentliggörandet av resultaten ökar öppenheten i verksamheten och effektiviserar tillsynen. Som hittills skall kontrollcentralen för växt-

produktion dessutom ha rätt att lämna ut uppgifter som framgått vid tillsyns- och kontrollverksamheten till sådana sortägare som avses i 1 § lagen om växtförädlarrätt. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om offentliggörande av resultaten och de uppgifter som lämnas ut till förädlarna.

26 §. *Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter.* Innehållet i paragrafen motsvarar 18 § i den gällande lagen om handel med utsäde som ändrats till sin nuvarande form på grund av reformen av offentlighetslagstiftningen.

27 §. *Avgifter som upp bärs.* För de prestationer, såsom registreringar, tillstånd, kontroller och undersökningar, som myndigheterna utför med stöd av lagen är det möjligt att ta ut avgifter av näringsidkaren enligt lagen om grunderna för avgifter till staten. Om avgifterna bestäms närmare i jord- och skogsbruksministeriets förordning som utfärdas med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten. Bestämmelsen motsvarar nuläget.

28 §. *Arvoden och kostnadsersättningar.* Bestämmelserna om arvoden och kostnadsersättningar till auktoriserade inspektörer och provtagare bibehålls oförändrade med undantag av vissa regleringstekniska ändringar.

6 kap. Administrativa tvångsmedel

29 §. *Marknadsföringsförbud för utsäde.* I paragrafen bestäms om tillsynsmyndigheternas möjligheter att meddela förbud när ett kontrollerat eller i övrigt tillsyn underkastat utsädesparti inte motsvarar lagstiftningens krav eller det misstänks att det inte uppfyller kraven. Ett marknadsföringsförbud skulle i allmänhet vara avsett att gälla marknadsföringen av ett visst utsädesparti, men det kan efter konstaterande av utsädespartier som strider mot bestämmelserna utsträckas att mera omfattande gälla marknadsföring av utsäde som strider mot bestämmelserna. En utvidgning av tillsynsmyndigheternas tvångsmetoder anses nödvändigt särskilt för att avlägsna och förhindra sådana former av missbruk som har förekommit i praktiken. I praktiken har tillsynsmyndigheterna inte haft tillgång till tillräckliga effektiva metoder för att förhindra verksamhet som strider mot bestämmelserna. I övrigt motsvarar 1 mom. och det föreslagna 2 mom. den gällande lagstiftningen.

I 3 mom. föreslås som en ny möjlighet att tillsynsmyndigheterna skall få rätt att meddela temporära förbud när ärendet inte tål uppskov. Rätten gäller andra tillsynsmyndigheter än kontrollcentralen för växtproduktion. Den myndighet som meddelar ett temporärt förbud skall utan dröjsmål föra ärendet till kontrollcentralen för växtproduktion för avgörande och förbudet skall upphävas om kontrollcentralen inte har fattat ett slutligt beslut om förbud inom en vecka från meddelandet av det temporära förbudet.

30 §. *Förordnande om förstörande och utförsel.* Här fastställs villkor om beslut eller föreskrifter vilka kontrollcentralen för växtproduktionens vid behov kan meddela för att förbjuda marknadsföring av ett utsädesparti eller odlingsväxter. Motsvarande bestämmelser ingår också i den gällande lagen om handel med utsäde. Bestämmelserna skall tillämpas också i landets interna tillsyn.

Enligt förslaget kan den vara som förbudet gäller användas för annat ändamål en utsäde, exempelvis till malning. Syftet är också att tillåtelse att använda utsädet används för något annat bruk i praktiken skall vara det primära förfarandet, om inte tillsynen över att förbudet följs förutsätter något annat. Tillåtelse att använda utsädet för annat bruk framgår exempelvis av beslut om förbud enligt 29 § vars syfte är att förbjuda marknadsföringen av varan som utsäde. Förordnande om utförsel enligt paragrafen används vid behov i sådana fall när marknadsföringsförbudet meddelats i samband med importen. Förordnande om förstörande behövs närmast om bestämmelsen om utförsel inte följs eller om utsädespartiet i något annat sammanhang förorsakar fara för spridning av växtförstörare eller ogräs. Till besluten kan fogas villkor för det förfarande som skall följas vid verkställandet av besluten.

31 §. *Vite och tvångsutförande.* Enligt förslaget kan kontrollcentralen för växtproduktion för att förstärka ett marknadsföringsförbud, ett beslut om användning av utsäde eller ett förordnande om förstörande eller utförsel förena det med vite eller ett hot om tvångsutförande. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll huvudsakligen gällande lag.

De allmänna bestämmelserna om vite, hot om tvångsutförande och tvångsutförande ingår i viteslagen (1113/1990). Enligt 10 § i nämnda lag får ett vite dömas ut om förbudet eller beslutet inte har följts och om det

inte föreligger någon giltig orsak till detta. Vite döms ut av den myndighet som förelagt vitet. Kostnaderna för förstörande i form av tvångsutförande betalas ut av statsmedel och tas ut av den som är skyldig till försummelsen i den ordning som bestäms om indrivning av skatter och avgifter. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll huvudsakligen den gällande lagen.

7 kap. Särskilda bestämmelser

32 §. *Ändringssökande.* Enligt 1 mom. skall ändring i beslut enligt den nya lagen om handel med utsäde få sökas från landsbygdsnäringsnämnden som är en oberoende myndighet av förvaltningsdomstolstyp inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde i vars beslut ändring får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. Om besvärnämnden föreskrivs i lagen om landsbygdsnäringsnämnden (1203/1992) som har ändrats genom en lag som trädde i kraft den 1 mars 1995. Beslut som utfärdats med stöd av den gällande lagen om handel med utsäde kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen med stöd av 6 § lagen om Kontrollcentralen för växtproduktion (1201/1992). Ifrågavarande besvärsväg kan inte till denna del längre anses motiverad med beaktande av reformen av förvaltningsprocesslagstiftningen. Enligt den gällande lagen om handel med utsäde kan växtsortnämndens beslut om godkännande av sort överklagas till högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt 7 § förvaltningsprocesslagen (586/1996) är huvudregeln att besvär över beslut av en myndighet som är underställd statsrådet kan anföras hos länsrätten, dvs. från och med den 1 november 1999 hos förvaltningsrätten. Också justitieministeriet har i sitt utlåtande (75/43/2000 JM) i beredningsskedet av ärendet betonat behovet att utveckla systemen för ändringssökande i lagar som gäller tillsyn av jordbruket så att det så långt som möjligt såväl till innehållet som till organisationen motsvarar systemet enligt förvaltningsprocesslagen. I förslaget har dock landsbygdsnäringsnämnden i detta fall ansetts som en mera ändamålsenlig besvärsväg än förvaltningsrätten med beaktande av att användning av förvaltningsprocesslagen inom jordbruksförvaltningen vid sidan om en omfattande känedom om inhemsk lagstiftning också förutsät-

ter kännedom om EG:s ifrågavarande lagstiftning, särskilt kännedom om den gemensamma jordbrukspolitiken. Gemenskapslagstiftningen gäller i detta fall huvudsakligen den förvaltningsmässiga beslutsfattningen. Det är dessutom naturligt att beslut enligt lagen om handel med utsäde är brådskande, dvs. om ett besvär inte kan behandlas snabbt, har lämnandet av besväret ingen betydelse för den som besvärar sig. Systemet för ändringsökande i lagen om handel med utsäde bör kunna utvecklas självständigt med beaktande av de särskilda synpunkter och krav som hänför sig till ifrågavarande ärenden.

För att påskynda utlåtandeförfarandet i samband med behandlingen av besvär, skall besvärsskriften dessutom kunna lämnas enligt 1 mom. till den myndighet som fattat beslutet, dvs. kontrollcentralen för växtproduktion som utan dröjsmål skall skicka besvärsskriften samt de handlingar som förekommit i ärendet och sitt utlåtande om besväret till besvärsnämnden.

I beslut av växtsortnämnden föreslås besvärsvägen för ärenden som gäller upptagande i sortlistan fortsättningsvis styras till högsta förvaltningsdomstolen. Besvärstiden skall vara 60 dagar och i besvärsförfarandet följs i övrigt förvaltningsprocesslagen. Besvärsvägen överensstämmer med det som bestämts om nämndens beslut i lagen om växtförädlarrätt. Bibehållandet av besvärinstansen kan motiveras med att växtsortnämnden är den mest kompetenta myndigheten inom sitt område. Ett besvär till förvaltningsrätten eller landsbygdsnäringsarnas besvärsnämnd skulle inte i detta fall öka substanskännedomen vid behandlingen av ärendet. Till besvaren hör ofta tolkning av gemenskapslagstiftningen och den nationella lagstiftningen samt förhållandet mellan dem, varför avgörandet av ärenden på ett naturligt sätt också framdeles kan höra till högsta förvaltningsdomstolen.

33 §. *Verkställighet*. Tillsynsmyndighetens beslut kan verkställas innan det vunnit laga kraft. Detta är nödvändigt på grund av att åtgärder enligt den föreslagna lagen ofta är brådskande.

34 §. *Straffbestämmelse*. I paragrafen ingår bestämmelser om straff för brott mot den föreslagna lagen. Bestämmelserna motsvarar till centrala delar 19 § i den gällande lagen om handel med utsäde. Straffbestämmelsen har dock till vissa delar kom-

pletterats samt gjorts tydligare i fråga om ordalydelsen.

Kontrollcentralen för växtproduktion kan låta bli att göra anmälan för brott mot handel med utsäde om brottet som helhet med tanke på omständigheterna är uppenbart ringa. Kontrollcentralen för växtproduktion kan dessutom enligt förslaget för ett uppenbart ringa brott mot handel med utsäde ge en skriftlig anmärkning utan att vidta andra i bestämmelsen avsedda åtgärder och samtidigt uppmana den som gjort sig skyldig till brottet att korrigera de observerade felen.

35 §. *Förverkandepåföljd*. I paragrafen ingår en bestämmelse om förverkandepåföljd för marknadsföring av utsäde i strid med den föreslagna lagen. Angående förverkande av den ekonomiska fördel ett brott som avses i 34 § har berett liksom av föremål eller annan egendom som har använts för brottet hänvisar paragrafen till bestämmelserna i strafflagen.

36 §. *Handräckning*. I paragrafen föreslås enligt den gällande lagen att en tillsynsmyndighet vid behov kan få handräckning av andra myndigheter vid utförandet av uppgifter enligt lagen.

37 §. *Ikraftträdande*. I paragrafen bestäms om lagens ikraftträdande och upphävande av den nuvarande lagen om handel med utsäde. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst. Samtidigt upphävs den nuvarande lagen om handel med utsäde jämte ändringar. Jord- och skogsbruksministeriets beslut, som utfärdats med stöd av den gällande lagen om handel med utsäde, skall dock fortsätta att gälla tills jord- och skogsbruksministeriet har utfärdat förordningar med stöd av den föreslagna lagen, förutsatt att de inte strider mot den föreslagna lagen.

38 §. *Övergångsbestämmelser*. Enligt 11 § 1 mom. i den föreslagna lagen övergår förpackande av utsäde från anmälningspliktig verksamhet till tillståndspliktig verksamhet. I 1 mom. föreslås bestämmas om övergångstider för förpackningstillstånd och utsäde som förpackas med tillstånd. Enligt den gällande lagen skall bedrivande av förpackningsverksamhet anmälas till kontrollcentralen för växtproduktion. Enligt förslaget får en näringsidkare förpacka utsäde med stöd av tillstånd i två år från denna lags ikraftträdande utan att ansöka om tillstånd enligt 11 § 1 mom.

Motsvarande övergångsbestämmelse till-

ämpas för anmälningsskyldighet enligt 12 § 1 mom. i den föreslagna lagen. Anmälningsskyldigheten gäller inte en näringsidkare som gjort en anmälan om sin verksamhet enligt 12 § i den lag som föreslås upphävas.

2. Andra bestämmelser

Bestämmelser på lägre nivå än lag utfärdas i allmänhet av jord- och skogsbruksministeriet genom förordningar. Ministeriets förordningar kommer närmast att omfatta detaljerade regleringar av teknisk karaktär för genomförande av EG:s lagstiftning och innehållet kommer till stor del direkt från direktiven. På grund av att direktiven ändras fortlöpande, måste också Finlands motsvarande bestämmelser ändras ofta, varför möjligheterna att smidigt ändra bestämmelserna skall beaktas vid valet av författningsnivå. Kontroll- och tillsynsverksamheten föreslås enligt gällande praxis skötas av kontrollcentralen för växtproduktion som i sin verksamhet bistås av i lagen bestämda andra myndigheter samt av auktoriserade inspektörer och provtagare.

I den föreslagna lagen ges jord- och skogsbruksministeriet befogenheter att utfärda bestämmelser om bland annat tillämpningen av lagen på kontraktsodling samt de krav som det utsäde som marknadsförs skall uppfylla. Om produktion, hantering och lagring av utsäde, äkthets- och kvalitetskrav

samt certifiering skall för olika växtsortsgrupper utfärdas separata förordningar. Förordningarna skall gälla såväl utsäde som produceras i Finland som importerat utsäde. Ministeriet utfärder noggrannare bestämmelser också om förpackande och märkning av utsäde som marknadsförs samt om godkännande för upptagande i och förande av sortlistan för odlingsväxter. Vid behov bestämmer jord- och skogsbruksministeriet också om marknadsföringsförbud av växtsorter.

Jord- och skogsbruksministeriet skall dessutom bestämma om tillsyn över produktionen och marknadsföringen av utsäde, avgifter som tas ut för prestationer som myndigheter utför och arvoden och ersättningar för kontrolluppgifter. Bestämmelserna om tillsynen omfattar bland annat närmare bestämmelser om ansökan om förpackningstillstånd samt om hur de näringsidkare som bedriver handel med utsäde skall anmäla sin verksamhet till tillsynsmyndigheterna och föra register över den för tillsyn.

Kontrollcentralen för växtproduktion utfärdar bestämmelser av teknisk karaktär om förfarandet vid förslutning av förpackningar.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om handel med utsäde

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Syfte

Syftet med denna lag är att upprätthålla en högklassig växtproduktion genom att främja tillgången på och användningen av utsäde som är av hög kvalitet och lämpligt för växtförhållandena i Finland samt lämnandet av behövliga uppgifter om utsädet.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på produktion, marknadsföring, import och export av utsäde för åker- och trädgårdsväxter. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om tillämpningen av denna lag då utsäde överläts till odlare med stöd av odlingskontrakt samt om villkoren för tillämpningen.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *utsäde* för sådd avsett frö och utsädespotatis,

2) *marknadsföring* försäljning eller annan överlåtelse av utsäde mot ersättning, lagring i försäljningssyfte, utbudande till försäljning, tillhandahållande utan vederlag i kommersiellt syfte samt ställande av utsäde till förfogande, mot betalning eller gratis, på Europeiska unionens marknad för distribution eller användning inom unionen,

3) *import* införsel av utsäde från andra länder än medlemsstaterna i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

4) *export* utförsel av utsäde till andra län-

der än medlemsstaterna i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

5) *certifikatutsäde* ett officiellt certifierat parti av basutsäde eller certifikatutsäde vars försäljningsemballage har förslutits officiellt och försetts med garantibevis efter det att det vid granskningen av utsädesodlingen och kontrollen av ett officiellt taget prov på det iordningställda utsädespartiet har konstaterats att utsädespartiet är korrekt namngivet och sortrent och att det uppfyller kvalitetskraven för utsädeskategorin i fråga,

6) *genetiskt modifierat utsäde* utsäde som består av, innehåller eller har producerats utgående från en genetiskt modifierad organism, om det vetenskapligt kan bevisas att utsädets utvärderade egenskaper, bland dem den gen som utsädet innehåller, skiljer sig från motsvarande egenskaper hos sedvanligt utsäde,

7) *näringsidkare* en fysisk person eller en enskild eller offentlig juridisk person som yrkesmässigt producerar, förpackar, marknadsför, importerar eller exporterar utsäde.

2 kap.

Marknadsföring av utsäde

4 §

Certifikatutsäde

Endast certifikatutsäde får marknadsföras. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om kraven beträffande certifikatutsädets sortäktighet och kvalitet samt om de övriga förutsättningarna för certifiering, om certifieringen av utsäde, om marknadsföringen i Finland av utsäde som certifierats i något annat land samt om kraven beträffande produktion, hantering och lagring av certifikatutsäde.

Med avvikelse från det som bestäms i 1 mom. kan som icke-certifierat marknadsföras

1) små mängder utsäde som är avsett för vetenskapliga ändamål eller förädling,

2) små mängder utsäde som är avsett för andra försöksändamål, ifall utsädet är av en sort för vars del ansökan om godkännande för upptagande i den sortlista som avses i 5 § har gjorts och de odlingsvärdesförsök som krävs har utförts under två växtperioder,

3) icke sortbetecknat kommersiellt utsäde som är avsett för produktion av vall- och foderväxter samt olje- och fiberväxter,

4) standardutsäde av köksväxter,

5) råpartier av utsäde som levereras för iordningställande och förpackande,

6) sortbetecknat spannmålsutsäde som ingått i försörjningsberedskapslager, om inte tillräckligt med certifikatutsäde på annat sätt kan levereras till marknaden för tryggnad av utsädesförsörjningen.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om marknadsföringen av icke-certifierat utsäde som avses i 2 mom. samt om kraven på sortäkthet, kvalitet, produktion, hantering och lagring beträffande sådant utsäde.

5 §

Sortlista

En sortlista förs över sorterna av lantbruksväxter. En sort godkänns för upptagande i sortlistan om den är klart åtskiljbar, beständig och tillräckligt enhetlig samt har ett tillräckligt odlings- och bruksvärde. Beslut om godkännande fattas av den i 9 § lagen om växtförädlarrätt (789/1992) avsedda växtsortsnämnden, som årligen publicerar en lista över de sorter den har godkänt.

Godkännandet av en sort för upptagande i sortlistan är i kraft till utgången av det tionde kalenderår som följer efter det år då sorten godkändes. Godkännandet kan upprepas, om det är motiverat på grund av att odlingen av sorten är betydande och om sorten alljämt motsvarar förutsättningarna beträffande åtskiljbarhet, beständighet och enhetlighet. Ansökan om uppreppande av godkännandet skall göras senast två år innan godkännandets giltighetstid upphör. Giltighetstiden för godkännandet skall förlängas tills vidare, tills beslut om uppreppandet fattas.

Växtsortsnämnden skall återkalla godkännandet av en sort, om

1) det genom undersökningar visas att sorten inte längre är åtskiljbar, beständig eller tillräckligt enhetlig, eller

2) den som är ansvarig eller de som är ansvariga för sorten begär det, utom ifall upprätthållandet av sorten garanteras.

Växtsortsnämnden kan återkalla godkännandet av en sort, om

1) bestämmelserna i denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den inte iakttas, eller

2) det vid ansökan om godkännande eller under undersökningarna har lämnats oriktiga eller vilseledande uppgifter om de omständigheter utifrån vilka godkännandet görs.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för godkännande av en sort för upptagande i sortlistan, om godkännandets giltighet och återkallande, om sortnamn och andra uppgifter som skall antecknas i listan, om upprätthållandet av en sort, om det förfarande som skall iakttas när en sort godkänns för upptagande i eller stryks från listan samt om publiceringen och förändring av listan.

6 §

Marknadsföring av sorter

Jord- och skogsbruksministeriet kan, efter att ha hört jordbruksproducenterna och utsädehandeln, genom förordning bestämma om det vid marknadsföring av en sort skall uppges hur dess lämplighet för växtförhållandena i Finland har utretts.

7 §

Begränsningar i marknadsföringen av sorter

Jord- och skogsbruksministeriet kan förbjuda marknadsföring av utsäde av en sort av en lantbruksväxt i hela landet eller på ett bestämt område, om

1) sorten inte har godkänts för upptagande i den sortlista som avses i 5 § eller i Europeiska gemenskapens eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdets gemensamma sortlista för lantbruksväxter, eller

2) odlingen av sorten skulle kunna orsaka skada för odlingen av andra arter eller sorter med avseende på växternas sundhet.

Om sorten har upptagits i sortlistan i ett annat land inom Europeiska ekonomiska

samarbetsområdet eller i Europeiska gemenskapens eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdets gemensamma sortlista för lantbruksväxter iakttas, när ett förbud enligt 1 mom. meddelas, det förfarande som föreskrivs i avtalet om upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

8 §

Genetiskt modifierat utsäde

Genetiskt modifierat utsäde får produceras och marknadsföras endast om nödvändiga undersökningar har utförts och andra nödvändiga åtgärder har vidtagits för konstaterande av negativa effekter för människorna och miljön.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de undersökningar och åtgärder med vilkas hjälp negativa effekter konstateras.

9 §

Förpackande

Utsäde som är avsett att marknadsföras till en slutanvändare skall inneslutas i förpackningar. Förpackningar av certifikatutsäde skall förslutas under övervakning av kontrollcentralen för växtproduktion eller på ett sätt som denna godtar. Kontrollcentralen kan i enskilda fall tillåta att utsäde levereras oförpackat till en slutanvändare, enligt vad som bestäms i Europeiska gemenskapens bestämmelser om produktion och marknadsföring av utsäde.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om förpackandet av utsäde och om storleken av de partier som är avsedda för försäljning samt om leveransen av oförpackat utsäde till slutanvändare.

10 §

Märkning

De uppgifter om utsädet som köparen behöver skall anges på förpackningen eller i de dokument som medföljer utsädet. En del av uppgifterna kan lämnas som förhandsuppgifter, vilkas slutliga innehåll skall meddelas

köparen senare.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om märkningen av förpackningar och utsädespartier, om de uppgifter som skall lämnas köparen och om offentliggörandet av dem samt om villkoren för användning av förhandsuppgifter.

3 kap.

Bedrivande av verksamhet

11 §

Förpackningstillstånd

Förpackande av utsäde för marknadsföring är tillåtet endast med stöd av tillstånd. Tillstånd kan beviljas för högst fem år i sänder. Beslut om beviljande av tillstånd fattas av kontrollcentralen för växtproduktion, som innan tillståndet beviljas skall förrätta syn i sökandens lokaler för att utreda om det finns förutsättningar för att bevilja tillstånd.

Beviljandet av tillstånd förutsätter att sökanden förfogar över tillräckliga anordningar och annan utrustning samt yrkeskunig personal, så att utsädespartierna kan göras marknadsföringsdugliga.

Näringsidkaren skall skriftligen underrätta kontrollcentralen för växtproduktion om inledandet och avslutandet av den tillståndspliktiga verksamheten och om förändringar i verksamheten.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om beviljande av och ansökan om tillstånd, om tillståndsvillkoren samt om innehåll i anmälan och om anmälningsförfarandet.

Ett tillstånd kan återkallas, om förutsättningar för att bevilja det inte längre finns, om tillståndshavaren avsiktligt marknadsför utsäde i strid med certifieringskravet i 4 § eller om tillståndshavaren eller den som annars svarar för förpackandet har dömts till straff för utsädeshandelsförseelse enligt 34 §.

12 §

Anmälningsplikt

En näringsidkare som bedriver marknads-

föring, import eller export av utsäde skall göra en skriftlig anmälan till kontrollcentralen för växtproduktion om inledandet och avslutandet av sin verksamhet och om förändringar i den.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i anmälan och om anmälningsförfarandet.

13 §

Skyldighet att föra register

En näringsidkare som avses i 11 eller 12 § skall över sin verksamhet föra ett register ur vilket utan svårighet vid behov kan fås de uppgifter som behövs för tillsynen.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om registrets innehåll och uppläggning.

14 §

Ersättningskyldighet

Den som iordningställt eller förpackat utsäde eller den som importerat utsäde till Finland skall ersätta en skada som orsakas användaren genom att utsädet inte motsvarar de uppgifter som har lämnats om det eller genom att utsädet är behäftat med något annat fel. Ersättningskyldighet föreligger dock inte, om den av vilken skadestånd krävs visar att det är sannolikt att utsädet när det levererades till marknaden inte var behäftat med det fel som orsakat skadan.

I fråga om det ansvar som någon annan som levererar utsäde till marknaden har gäller köplagen (355/1987).

4 kap.

Myndigheter

15 §

Allmän styrning och tillsyn

Den allmänna styrningen av och tillsynen över verkställigheten av denna lag ankommer på jord- och skogsbruksministeriet.

16 §

Tillsynsmyndigheter

För verkställigheten av denna lag samt för tillsynen över att denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den efterföljs samt för organiseringen av tillsynen svarar kontrollcentralen för växtproduktion. Kontrollcentralen för växtproduktion anlitar vid tillsynen arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar och kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter. Utöver kontrollcentralen för växtproduktion övervakar också tullverket importen av utsäde.

17 §

Certifieringsmyndighet

Kontrollcentralen för växtproduktion svarar för certifieringen av utsäde.

18 §

Auktoriserade inspektörer och provtagare

Utöver vad som bestäms i 16 § anlitar kontrollcentralen för växtproduktion vid kontroll- och tillsynsuppgifter inspektörer och provtagare som den skriftligen har bemyndigat för uppdraget och som den själv övervakar. De auktoriserade inspektörerna och provtagarna handlar under tjänsteansvar.

På jäv för auktoriserade inspektörer och provtagare tillämpas det som bestäms i 10 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). Om en auktoriserad inspektör eller provtagare är förhindrad att utföra sitt uppdrag, kan kontrollcentralen för växtproduktion förordna någon annan att tillfälligt sköta hans eller hennes uppgifter.

En auktoriserad inspektör eller provtagare skall vid verkställandet av inspektionen eller provtagningen fästa uppmärksamhet vid att näringsidkaren kan framföra sina synpunkter för inspektören eller provtagaren på sitt modersmål finska, svenska eller samiska. Om näringsidkaren inte behärskar det språk som enligt språklagen (148/1922) skall användas, skall inspektören eller provtagaren se till att inspektionen eller provtagningen verkställs så, att nödvändig tolkning eller översättning

enligt 22 § lagen om förvaltningsförfarande finns tillgänglig.

5 kap.

Kontroll och tillsyn

19 §

Allmänna principer för organiseringen av tillsynen

Produktionen, marknadsföringen, importen och exporten av utsäde skall övervakas objektivt och regelbundet, samt i synnerhet om det kan misstänkas att utsädet eller verksamhet i anknytning till handeln med utsäde inte uppfyller de krav som bestäms eller förskrivs i denna lag eller med stöd av den. Tillsynsåtgärderna skall vara ändamålsenliga och på lämpligt sätt omfatta de olika stadierna inom produktionen, hanteringen och marknadsföringen av utsäde.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de allmänna principerna för organiseringen av tillsynen.

20 §

Tillsynsplan

Kontrollcentralen för växtproduktion skall årligen utarbeta en tillsynsplan för organiseringen av tillsynen. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om tillsynsplanen och dess innehåll.

21 §

Rätt att utföra kontroller

Tillsynsmyndigheterna samt de auktoriserade inspektörerna och provtagarna har rätt att för certifieringen, kontrollen och tillsynen granska utsädesodlingar samt odlingar och områden i närheten av dem, kontrollera utsäde och inspektera produktions- och förpackningsutrymmen, lagrings- och försäljningsställen samt transportmedel, näringsidkares bokföring och det register som avses i 13 § samt avgiftsfritt ta behövliga prov på utsädet. På hemfridsskyddade områden får kontroller utföras och prov tas endast om det finns grundad anledning att misstänka att

någon gör sig skyldig till förfarande som är straffbart enligt denna lag.

I Finland kan kontroller som myndigheterna i någon annan stat har utfört godkännas.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om utförandet av kontroller, tagandet och undersökningen av prov, godkännandet av kontroller som utförts i något annat land samt om det övriga kontroll- och tillsynsförfarandet.

22 §

Rätt att få upplysningar

Tillsynsmyndigheterna samt de auktoriserade inspektörerna och provtagarna har rätt att av näringsidkaren få de uppgifter och handlingar som behövs för kontroll och tillsyn enligt denna lag.

23 §

Utländska inspektörer

Det som i 21 och 22 § bestäms om finska myndigheters rätt att utföra kontroller och få upplysningar gäller också Europeiska gemenskapens inspektörer samt utländska inspektörer som avses i ett internationellt avtal som är förpliktande för Finland.

24 §

Tillsynsregister

Kontrollcentralen för växtproduktion för ett riksomfattande register för tillsynsändamål över de näringsidkare med förpackningstillstånd som avses i 11 § och över de anmälningsskyldiga näringsidkare som avses i 12 §.

I registret införs följande uppgifter:

1) namn och adress samt övriga kontaktuppgifter på den näringsidkare som har fått förpackningstillstånd eller är anmälningsskyldig,

2) adress och kontaktuppgifter för verksamhetsorterna,

3) bransch,

4) nummer och giltighetstid för förpackningstillståndet eller det nummer med vilket en anmälningsskyldig näringsidkare är införd i registret,

5) med stöd av 29—31 och 34 § fattade

beslut om förbud, straff och andra åtgärder.

Uppgifterna stryks ur registret tre år efter det att näringsidkaren har meddelat kontrollcentralen för växtproduktion att verksamheten har upphört.

På inhämtandet av personuppgifter och införandet av dem i de register som avses i 1 mom. samt på användningen och utlämnandet av uppgifter som införts i registren tillämpas i övrigt personuppgiftslagen (532/1999) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Närmare bestämmelser om förandet av registren kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

25 §

Offentliggörande av tillsynsresultat

Kontrollcentralen för växtproduktion offentliggör resultaten av tillsynen. Kontrollcentralen kan lämna ut uppgifter som framgått vid tillsyns- och kontrollverksamheten till sådana sortägare som avses i 1 § lagen om växtförädlarrätt.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om offentliggörandet av tillsynsresultaten och utlämnandet av uppgifter.

26 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Den som vid utförandet av uppdrag enligt denna lag har tagit del av uppgifter om en enskilds eller en sammanslutnings ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemlighet får utan hinder av bestämmelserna om sekretess i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet lämna ut uppgifterna till åklagar- och polismyndigheterna för utredning av brott som avses i 5 kap. 1 § tvångsmedelslagen (450/1987) samt till de myndigheter som avses i 15—17 § i denna lag för utförandet av uppgifter enligt denna lag.

27 §

Avgifter som uppbärs

För myndighetsprestationer enligt denna lag kan avgifter bäras upp till staten enligt vad som bestäms i lagen om grunderna för

avgifter till staten (150/1992).

28 §

Arvoden och kostnadsersättningar

Inspektörer och provtagare som kontrollcentralen för växtproduktion har auktoriserat kan inom ramen för statsbudgeten betalas arvoden och kostnadsersättningar för kontroller och provtagning. Jord- och skogsbruksministeriet beslutar om betalningen av arvoden och ersättningar samt om grunderna för dem.

6 kap.

Administrativa tvångsmedel

29 §

Marknadsföringsförbud för utsäde

Kontrollcentralen för växtproduktion kan förbjuda marknadsföringen av ett visst parti utsäde eller förbjuda ett packeri eller en näringsidkare som bedriver marknadsföring, import eller export av utsäde att marknadsföra utsäde, om utsädet, förpackandet av det eller märkningarna gällande det inte uppfyller de krav som bestäms och föreskrivs i denna lag eller med stöd av den. Förbudet kan också meddelas för den tid under vilken nödvändiga undersökningar utförs för utredande av om kraven uppfylls, om det finns grundad anledning att misstänka att utsädet, förpackandet av det eller märkningarna gällande det inte uppfyller kraven. Kontrollcentralen för växtproduktion kan märka utsädet på lämpligt sätt för att hindra marknadsföring.

Ett förbud skall meddelas för viss tid, om det är möjligt att avhjälpa den bristfällighet som ligger till grund för förbudet. Förbudet skall upphävas utan dröjsmål, om bristfälligheten har avhjälpits eller om den inte längre är av betydelse med tanke på förbudet.

Om saken inte tål uppskov, kan utöver kontrollcentralen för växtproduktion också någon annan tillsynsmyndighet som avses i 16 § temporärt förbjuda marknadsföringen av ett utsädesparti. Förbudet skall utan dröjsmål hänskjutas till kontrollcentralen för växtproduktion. Beslutet skall upphävas, om kontrollcentralen för växtproduktion inte har fattat ett i 1 mom. avsett beslut om utsäde-

spartiet eller om marknadsföring av utsädet inom en vecka från meddelandet av förbudet.

30 §

Förordnande om förstörande eller utförelse

Om marknadsföring av utsäde har förbudets stöd av 7 eller 29 §, kan kontrollcentralen för växtproduktion tillåta att utsädet används för något annat ändamål än som utsäde eller bestämma att utsädet skall föras ut ur landet eller förstöras. Till beslutet kan fogas villkor gällande det förfarande som skall iakttas när beslutet verkställs.

31 §

Vite och tvångsutförande

Kontrollcentralen för växtproduktion kan förena ett förbud enligt 29 § 1 mom. eller ett i 30 § avsett beslut om användning av utsäde eller förordnande om förstörande eller utförelse av utsäde med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

I ett ärende som gäller vite, hot om tvångsutförande eller tvångsutförande iakttas viteslagen (1113/1990).

7 kap.

Särskilda bestämmelser

32 §

Ändringssökande

I beslut som kontrollcentralen för växtproduktion har fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos landsbygdsnäringsnämnden med iakttagande av det som i förvaltningsprocesslagen (586/1996) bestäms om sökande av ändring. Besvärsskriften kan lämnas in också till kontrollcentralen för växtproduktion, vilken utan dröjsmål skall sända besvärsskriften samt de handlingar som föreligger i ärendet och sitt utlåtande om besvaren till besvärsnämnden.

I beslut som växtsortsnämnden har meddelat med anledning av en ansökan om godkännande av en sort för upptagande i sort-

listan får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inom 60 dagar från delfäendet av beslutet.

Ändring i beslut om temporärt marknadsföringsförbud som avses i 29 § 3 mom. får inte sökas genom särskilda besvär.

33 §

Verkställighet

I ett beslut som fattas med stöd av denna lag kan bestämmas att beslutet skall iakttas innan det har vunnit laga kraft, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

34 §

Straffbestämmelse

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) producerar eller marknadsför utsäde i strid med 4 eller 8 § eller i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd av dem eller som bryter mot ett förbud som meddelats med stöd av 7 §,

2) marknadsför utsäde som inte uppfyller de krav som i denna lag och de med stöd av den utfärdade bestämmelserna eller föreskrifterna ställs på utsäde eller på förpackande eller märkning av det,

3) förpackar utsäde utan tillstånd som avses i 11 §,

4) försummar anmälningsplikten enligt 12 § 1 mom., eller

5) försummar att föra register enligt 13 § 1 mom.

skall för *utsädeshandelsförseelse* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen bestäms i någon annan lag. Den som bryter mot ett förbud eller åläggande som har meddelats med stöd av denna lag och förenats med vite behöver inte dömas till straff för samma gärning.

På de myndigheters vägnar som avses i 4 kap. anmäler kontrollcentralen för växtproduktion förseelser enligt 1 mom. till åtalsprövning. Anmälan behöver inte göras, om förseelsen som helhet betraktad skall anses som uppenbart ringa. Då kan kontrollcentralen ge den näringsidkare som gjort sig skyldig till förseelsen en skriftlig anmärkning, där denne uppmanas att korrigera fe-
len.

35 §

Förverkandepåföljd

Om utsäde har marknadsförts i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den kan utsädet jämte förpackning eller en del av utsädet eller värdet av dessa helt eller delvis dömas förverkade till staten, om detta inte är oskäligt med beaktande av omständigheterna. Angående förverkandet till staten av den ekonomiska fördel en utsädeshandelsförseelse har berett liksom av föremål eller annan egendom som har använts för brottet iakttas det som bestäms i 2 kap. 16 § strafflagen (39/1889).

36 §

Handräckning

Tillsynsmyndigheterna har rätt att få handräckning av andra myndigheter för utförande av uppgifter enligt denna lag eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

37 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävs lagen den 26 februari 1993 om handel med utsäde (233/1993) jämte ändringar (*den upphävda lagen*). Beslut som jord- och skogsbruksministeriet har fattat med stöd av den upphävda lagen förblir dock, till den del de inte står i strid med denna lag, i kraft tills något annat bestäms.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

38 §

Övergångsbestämmelser

En näringsidkare som innan denna lag trätt i kraft har förpackat utsäde med stöd av tillstånd enligt 13 § 1 mom. i den upphävda lagen får bedriva verksamhet som avses i 11 § 1 mom. i denna lag i två år från denna lags ikraftträdande utan att ansöka om tillstånd enligt det nämnda momentet.

En näringsidkare som innan denna lag trätt i kraft har gjort en anmälan enligt 12 § i den upphävda lagen får bedriva verksamhet som avses i 12 § 1 mom. i denna lag utan att göra en anmälan om det.

Helsingfors den 12 maj 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Jord- och skogsbruksminister *Kalevi Hemilä*

